

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів

Факультет управління
Кафедра публічного управління та митного адміністрування

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему: **Механізми державного управління у сфері захисту інтелектуальної власності в Україні**

Виконав: студент групи ПУ20-1

Спеціальність 281 "Публічне управління та адміністрування"

Письмаченко І.І.

Керівник: к.н.держ. упр., доцент,
Шевченко Н.І.

Рецензент: професорка кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування ДДАЕУ, д.н.держ.упр., професор
Крушельницька Т.А

Дніпро – 2024

АНОТАЦІЯ

Письмаченко І.І. Механізми державного управління у сфері захисту інтелектуальної власності в Україні

Дипломна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2024.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування змісту механізмів державного управління інтелектуальною власністю в Україні та розробка на цій основі рекомендацій щодо вдосконалення цих механізмів

У роботі узагальнено теоретичні підходи до формування категорійного апарату та систематизації особливостей системи державного управління в сфері інтелектуальної власності. Обґрунтовано концептуальні засади функціонування механізмів державного регулювання в сфері інтелектуальної власності. Проаналізовано стан забезпечуючих компонентів державного управління інтелектуальною власністю в Україні, а саме нормативно-правового та інституційного механізмів державного управління в сфері інтелектуальної власності та виявлено наявні проблеми у цій сегментах. Визначено напрями удосконалення механізмів державного управління інтелектуальною власністю в напрямі стимулювання інноваційної діяльності в Україні.

Ключові слова: інтелектуальна власність, охорона прав інтелектуальної власності, інноваційна діяльність, нормативно-правовий механізм, інституційних механізм, стимулювання винахідництва.

SUMMARY

Pysmachenko I.I. Mechanisms of public administration in the field of intellectual property protection in Ukraine

Bachelor's Thesis submitted for the Degree of Bachelor of Public Management and Administration. Customs and Finance University, Dnipro, 2024.

The purpose of the study is to theoretically substantiate the content of the mechanisms of state management of intellectual property in Ukraine and, on this basis, to develop recommendations for improving these mechanisms

The work summarizes theoretical approaches to the formation of a categorical apparatus and systematization of the features of the state management system in the field of intellectual property. The conceptual principles of the functioning of mechanisms of state regulation in the field of intellectual property are substantiated. The state of the supporting components of state management of intellectual property in Ukraine, namely regulatory and institutional mechanisms of state management in the field of intellectual property, was analyzed and existing problems in these segments were identified. The areas of improvement of the mechanisms of state management of intellectual property in the direction of stimulating innovative activity in Ukraine have been determined.

Keywords: intellectual property, protection of intellectual property rights, innovative activity, regulatory and legal mechanism, institutional mechanism, stimulation of invention.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ	6
1.1. Категорійний апарат дослідження механізмів державного управління в сфері інтелектуальної власності	6
1.2. Особливості системи державного управління в сфері інтелектуальної власності	13
1.3. Функціонування механізмів державного регулювання в сфері інтелектуальної власності	20
РОЗДІЛ 2 СТАН ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ	26
2.1. Нормативно-правове забезпечення державного управління в сфері інтелектуальної власності	26
2.2. Інституційне забезпечення державного управління в сфері інтелектуальної власності	35
2.3. Удосконалення механізмів державного управління інтелектуальною власністю в напрямі стимулювання інноваційної діяльності в Україні	42
ВИСНОВКИ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56
ДОДАТКИ	66

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасність вказує на важливість інтелектуальної власності – результатів інтелектуальної (інноваційної) та творчої діяльності людини. Інвестиції в інноваційні технології, створення культурної спадщини та інтелектуально інтенсивні галузі втрачають своє економічне значення, якщо в країні не створені умови для здійснення інтелектуальної діяльності, а права на об'єкти інтелектуальної власності не мають надійної правової охорони та захисту.

Удосконалення механізмів державного управління інтелектуальною власністю для України є необхідною умовою для її інтеграції до міжнародних структур. В Україні механізми державного управління інтелектуальною власністю залишаються не ефективними. Фактично відсутні стимули для розробки та впровадження інноваційних рішень, система охорони функціонує недосконало, що зумовлено постійним реформуванням та процесами оптимізації в цій сфері, а рівень захисту прав інтелектуальної власності залишається низьким, кількість порушень прав суб'єктів інтелектуальної власності зростає.

Окремі питання державного управління у сфері охорони та захисту інтелектуальної власності відображено у працях В. Андріяш, Л. Антонової, В.Вірченко, О. Васильєвої, Н. Дяченко, В.Дюндіна, Л. Івашової, А. Кодинця, І. Коваль, Л.Морозової, Т. Ромат, В.Семенової, Д.Слободянюка, Н.Фесенко, О. Штирьова. Проте на сьогодні в українському державному управлінні відсутнє комплексне наукове дослідження механізмів державного управління інтелектуальною власністю на сучасному етапі державотворення.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування змісту сутності понять та механізмів державного управління інтелектуальною власністю в Україні та розробка на цій основі рекомендацій щодо вдосконалення цих механізмів.

Досягнення зазначеної мети передбачає вирішення таких *завдань*:

– узагальнити категорійний апарат дослідження механізмів державного управління в сфері інтелектуальної власності та систематизувати сутнісні особливості системи державного управління в сфері інтелектуальної власності;

– дослідити концептуальні засади функціонування механізмів державного регулювання в сфері інтелектуальної власності ;

– проаналізувати стан забезпечуючих компонентів державного управління інтелектуальною власністю в Україні, а саме нормативно-правового та інституційного забезпечення державного управління та виявити наявні проблеми;

– визначити напрями удосконалення механізмів державного управління інтелектуальною власністю щодо стимулювання інноваційної діяльності в Україні.

Об'єкт дослідження – державне управління інтелектуальною власністю.

Предмет дослідження – механізми державного управління інтелектуальною власністю та напрями його удосконалення в Україні.

Методи дослідження. Загальнонаукові та спеціальні методи слугують методологічною основою дослідження. Зокрема використано історичний метод, – для дослідження історичних етапів становлення державного управління у сфері стимулювання інтелектуальної (інноваційної) діяльності, правової охорони та захисту інтелектуальної власності. Метод комплексного аналізу використано для інституціонального вивчення державно-управлінських функцій у сфері інтелектуальної власності. Для дослідження відповідності нормативно-правового, інституційного, функціонального забезпечення державного управління інтелектуальної власності в Україні використовувався метод нормативно-правового та інституційно-функціонального аналізу. З метою забезпечення послідовності проведення дослідження використано метод логічного узагальнення.

Публікації. Окремі результати дослідження апробовано у вигляді тез доповіді «Нормативно-правове забезпечення прав інтелектуальної власності в Україні» на міжнародній науково-практичній конференції “Current issues of science, education and technology in modern conditions”: conference proceedings (Aarhus, Denmark, March 12, 2024) (Додаток А).

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний обсяг роботи

становить 65 сторінок друкованого тексту, у тому числі 3 таблиці, 5 рисунків.
Список використаних джерел із 98 найменування та 2 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ

1.1. Категорійний апарат дослідження механізмів державного управління в сфері інтелектуальної власності

Інтелектуальна власність – це поняття, котре дає загальний опис технологій, винаходів, ідей, творів мистецтва та музики, а також літературу, які утворюються як нематеріальні одиниці на початковому етапі їх існування, але з часом набувають матеріальної цінності, як і будь-який інший продукт. Практично, інтелектуальна власність – це комерційне використання творчої думки для вирішення технічних або художніх завдань. Логічна послідовність визначення феномена інтелектуальної власності може бути організована наступним чином (рис. 1.1):

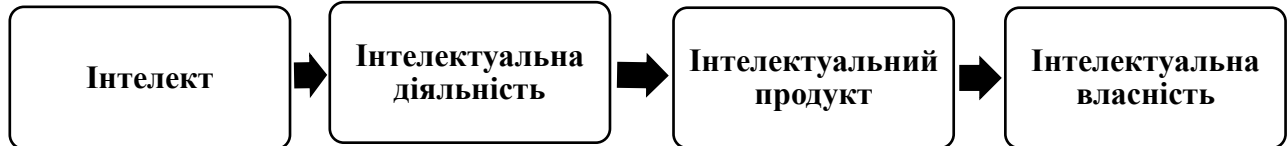

Рис. 1.1. Логічна послідовність визначення феномена інтелектуальної власності. Джерело: [1, с. 402].

1) Інтелект як процесуальна цілісність, що складається з трьох основних компонентів: інформації, знань і творчості.

2) Інтелектуальна діяльність визначає особливості процесу діяльності в контексті внутрішньої структури інтелекту.

3) Інтелектуальний продукт - це результат інтелектуальної діяльності, що може бути виражений у формі інновацій, винаходів чи інших творчих витворів.

4) Інтелектуальна власність - інституціональне оформлення внутрішньої структури інтелекту в частині правового захисту прав власників інтелектуальних продуктів.

Така лінія послідовності дозволяє систематично розглядати різні аспекти інтелектуальної власності, виходячи з його кореневих елементів - інтелекту та інтелектуальної діяльності, і завершуючи правовим захистом інтелектуальної власності.

Важливо відмітити, що інтелектуальна власність, як правило, є результатом інтелектуальної (інноваційної) діяльності, котру засновано на наявних знаннях, творчих удосконаленнях того, що успішно використовувалося раніше, або використання нових творчих форм відображення ідей та концепцій [2, с. 998].

Категорія «інтелектуальна власність» в Україні не так давно стала об'єктом уваги з боку держави і суспільства та іноді викликає суперечки й непорозуміння. Ця ситуація виникає через те, що для великої частини вітчизняного та міжнародного співтовариства інтелектуальна власність ще не є повністю зрозумілою або звичною концепцією. Нові технології і творчі надбання пронизують сучасне суспільство, але лише окремі люди по-справжньому розуміють, що їхнє щоденне життя оточене результатами інтелектуальної діяльності та об'єктами інтелектуальної власності, котрі регулюються різними правами, включаючи їх власні. Ефективне та продуктивне використання інтелектуальної власності «сприяє ефективному та продуктивному залученню усіх факторів виробництва і збереженню природних ресурсів, а також допомагає вирішувати соціально-економічні проблеми суспільства» [3, с. 94].

У самому широкому розумінні, інтелектуальна власність характеризується як система відносин, пов'язаних із винятковими правами на інтелектуальні продукти, що виникають в результаті інтелектуальної діяльності. Спеціалісти наголошують на тому факті, що там, де високо цінують культуру, науку та мистецтво, спостерігається покращення якості життя, оскільки досягнення інтелектуальної діяльності обумовлюють рівень виробництва, розвитку культури, освіти та інших сфер. Ці досягнення слугують не лише засобом, але й способом реалізації досягнень науки, культури та техніки.

Охорона інтелектуальної власності як один з напрямів діяльності держави зі забезпечення прав та інтересів громадян сприяє використанню і наступному

розвитку винахідництва в країні, підтримці творчих талантів з метою отримання більших досягнень. Інтелектуальна власність зберігає та підтримує потенціал держави у сфері інтелектуальної діяльності, дає змогу залучати інвестиції та стабілізувати економіку. Створення подібної системи має велике значення для країни із великим інтелектуальним та науково-технічним потенціалом [4].

Результати інтелектуальної діяльності - «інтелектуальні продукти», виступають об'єктами інтелектуальної власності. Основними суб'єктами інтелектуальної власності виступають автори інтелектуальних продуктів – фізичні особи. Вторинні суб'єкти можуть включати як фізичні, так і юридичні особи, які набувають особливі права інтелектуальної власності відповідно до чинного законодавства [5, с. 107].

Суміжною до інтелектуальної власності є категорії «ноу-хау» та «комерційна таємниця», котрі можуть супроводжувати всю сукупність етапів створення та просування об'єкта інтелектуальної власності.

У законодавстві Європейського Союзу термін «ноу-хау» трактується як сукупність практичної інформації, що є незапатентованою та отриманою в результаті випробувань або іншої практичної діяльності, котра є таємною – тобто не відомою або доступною загальній публіці, і має значення – тобто є корисною і важливою для організації виробництва товарів за умови, що вона чітко визначена і достатньо повно описана так, щоб підтвердити відповідність критеріям секретності та значущості [6]. Міжнародна асоціація з охорони промислової власності [7] визначає ноу-хау як практичний досвід або знання, котрі мають управлінський, комерційний, технічний або інший важливий характер, котрі можуть мати конкретне використання на виробництві або в умовах організації професійної діяльності.

Загалом, об'єкти нематеріальних прав на ноу-хау можуть бути схожими як з об'єктами авторського, так і патентного права. Зазначимо, що до ноу-хау не належать «торговельні секрети», які стосуються собівартості товарів, фінансових показників, даних бухгалтерського обліку, умов торговельних угод, контенту реклами до її оприлюднення і інше. Часто ноу-хау порівнюють з службовою чи

комерційною таємницею, проте в законодавстві різних країн поняття «ноу-хау» та «комерційна таємниця» можуть мати різне значення. Наприклад, ноу-хау може містити навіть несекретну інформацію [8, с. 147].

Категорія «ноу-хау» є калькою з англійського виразу «know how» і означає «знаю, як зробити». Поширення цього терміну в світовій практиці почалося після рішення судової справи «Дізенд проти Брауна» в США у 1916 році. В 1997 році в Україні було офіційно визнано Державною податковою адміністрацією, що «ноу-хау» не має чіткого законодавчого визначення, але практично розглядається як сукупність комерційних, технічних або інших вагомих знань, оформлених у формі технічної документації та підкріплюються практичними навичками і виробничим досвідом, котрі є необхідними для організації певного виду виробництва. При цьому така інформація й досвід не запатентована» [9, с. 101-102].

У контексті ст. 505 Цивільного кодексу України, де зазначено, що комерційною таємницею може виступати будь-яка інформація комерційного та організаційного характеру, а не лише технічного та виробничого, можна визначити, що право інтелектуальної власності у певній мірі захищає розробки в галузі гуманітарних наук, а не лише технічні. У такому розрізі ноу-хау може виступати не лише складовою комерційної таємниці, а й раціоналізаторською пропозицією або поточними обговореннями роботи [10, с. 209; 19].

Комерційна таємниця, як об'єкт інтелектуальної власності, відрізняється специфічними особливостями, і одна з них - універсальність. Це визначається тим, що комерційною таємницею у більшості випадків може виступати будь-яка важлива інформація, пов'язана з особливостями виробництва, технологій, управління, фінансів, інновацій та іншої діяльності підприємства, що дарує підприємству конкурентні переваги [11, с. 40-41].

Відповідно до положень Цивільного кодексу України, визначено інтелектуальну власність як «право людини на результат своєї інтелектуальної творчості чи на інший об'єкт своєї інтелектуальної власності [14]. Це право визначає особисті майнові, а також немайнові права на власність інтелектуального характеру. При цьому їх формування визначається діючою нормативно-правовою

базою окремо для різних об'єктів інтелектуальної власності. У науковій літературі немає однозначного визначення поняття «інтелектуальна власність».

Деякі наукові визначення понять «інтелектуальна власність» та «управління інтелектуальною власністю», що зустрічаються у спеціальній літературі згруповано нами у таблиці 1.1. де зібрано погляди науковців з різних галузей науки (економіки, права, державного управління).

Загалом, дефініція «інтелектуальна власність» вперше з'явилася в Конвенції про створення Всесвітньої організації інтелектуальної власності, що була прийнята у Стокгольмі у 1967 році. Визначаючи законом захищені права, які виникають внаслідок інтелектуальної творчості в науковій, промисловій, художній та літературній сферах [22].

В Україні законодавство з інтелектуальної власності є комплексним та багатограним, і його основу складають положення Конституції України, які:

- 1) гарантують право кожної людини вільно володіти, користуватися та розпоряджатися результатами власної інтелектуальної творчості;
- 2) забезпечують громадянам свободу будь-якої творчості, а також захист авторських прав, прав на інтелектуальну власність, матеріальних та моральних інтересів особи, котрі виникають як результат різних видів інтелектуальної діяльності [23].

Важливо відзначити, що управління інтелектуальною власністю по своїй суті є складною та багатогранною системою, яка включає в себе комплекс взаємодіючих компонентів, спрямованих на ефективне управління процесами [24]. Тому важливим є визначення основних компонентів системи управління та їхньої суті.

Загалом, в управлінні інтелектуальною власністю виділяються такі компоненти:

- 1) управління на рівні оперування результатами науково-технічної діяльності;
- 2) управління на рівні об'єктів інтелектуальної власності;

3) управління на рівні творчих особистостей, які є рушійною силою створення об'єктів інтелектуальної власності;

4) управління на рівні організацій, що ініціюють, розробляють, володіють та використовують об'єкти інтелектуальної власності;

5) управління на рівні державної системи інтелектуальної власності. [25].

Таблиця 1.1.

Визначення дефініцій «інтелектуальна власність» та «управління інтелектуальною власністю» у наукових працях

Автори, джерела	Сутність понять
<i>«інтелектуальна власність» - це</i>	
Васильєв О., [16, с. 54].	вкрай складне і специфічне явище, що включає в себе результати розумової діяльності людини в різних сферах, таких як наука, мистецтво, виробництво, та пов'язані з цими сферами майнові та особисті права
Вірченко В. [17, с.89]	Інтелектуальна власність являє собою систему відносин між членами суспільства щодо привласнення-відчуження нематеріальних активів і результатів інтелектуального виробництва.
Юрьєва О., [18, с. 92]	відображення взаємовідносин економічного та правового характеру, що пов'язані із створенням, використанням та комерціалізацією результатів особистої творчої діяльності.
Фесенко Н., [19, с. 2].	сукупність законодавчо забезпечених прав на продукти розумової діяльності людини в різних галузях, таких як промисловість, виробництво, наука, мистецтво тощо. Ці права на результати інтелектуальної діяльності фактично виступають нематеріальною цінністю, а також належать їх творцям і можуть бути використаними іншими особами за наявності згоди з боку автора
Чухно А., [20, с. 5]	Інтелектуальна власність є особливою формою власності, оскільки вона створюється творчою, інтелектуальною працею і є ідеальним творінням, що ґрунтується на матеріальних носіях.
<i>«управління інтелектуальною власністю»</i>	
Вачевський М., [21, с. 63]	комплекс соціальних, психологічних і ідеологічних заходів, спрямованих на активізацію творчої діяльності авторів та винахідників і пошук резервів для підвищення ефективності цієї діяльності.
Павленко Т., [21, с. 64]	сукупність взаємопов'язаних складових елементів, спрямованих на досягнення цілей управління через створення та ефективне впровадження у життя результатів науково-технічної діяльності, повноцінної реалізації інтелектуального потенціалу творчих особистостей
Морозова Л., Слободянюк В., Олійник Б. [22, с. 803].	сукупність стратегічно узгоджених засобів та методів управління, спрямованих на підвищення результативності та ефективності як інтелектуального капіталу, так і сфери інтелектуальної власності зокрема
Могилевська О., Братусь Г., Сідак І., [23, с.27]	вид активної діяльності, котра спрямована на досягнення позитивного результату або іншої користі через реалізацію процесів формування і залучення об'єктів інтелектуальної власності серед різних сфер економічної діяльності
Могилевська О.,	комплекс стратегічних дій, котрі пов'язані з об'єктами інтелектуальної

Братусь Г., Сідак І., [23, с. 28]	власності та спрямовані на ефективний розвиток інновацій
Семенова В., [24, с. 162]	важлива діяльність, що має на меті забезпечення взаємодії, координації та узгодженості дій на різних рівнях із залученням різних елементів управління під час створення та реалізації об'єктів права інтелектуальної власності задля підвищення ефективності»

Джерело: складено автором за даними [16 - 24]

Основними складовими управління інтелектуальною власністю є:

- 1) безпосередній розвиток інтелектуальної власності;
- 2) організація та проведення аналізу ринку;
- 3) захист особистих прав інтелектуальної власності;
- 4) обмін об'єктами інтелектуальної власності [26, с. 419].

Також, важливо відзначити, що категорії «охорона» та «захист» у контексті інтелектуальної власності не є взаємозамінними та не можуть бути ідентифікованими. Ці поняття функціонують у системі паралельних відносин стосовно інтелектуальної власності, на рівні законодавства та у наукових дослідженнях.

Учені розрізняють два окремі напрями правового забезпечення інтелектуальної власності: 1) охорона прав інтелектуальної власності що передбачає встановлення системи чинних правових норм, котрі спрямовані на регулювання відносин, що на пряму пов'язані із процесами створення і подальшого використання вищезазначених об'єктів інтелектуальної власності; 2) захист прав інтелектуальної власності, що включає в себе комплекс заходів, котрі спрямовані на визнання та відновлення законних прав на зазначені об'єкти у випадку їх порушення [28, с. 18].

У той же час, важливо відзначити, що захист та охорона інтелектуальної власності взаємодіють, адже ефективність захисту інтелектуальної власності залежить від реальних механізмів її охорони, а відсутність належного рівня захисту зробить цю охорону неефективною [29].

Визнання інтелектуальної власності як чинника, що сприяє успішному розвитку різних концептуальних форматів суспільно-корисної діяльності, ставить питання про управління цими відносинами на державному рівні. Як складна та

багатогранна управлінська категорія, механізм державного управління в сфері інтелектуальної власності представляє собою систему поетапної реалізації правових, організаційних і економічних заходів на основі об'єктивних законів, основних принципів, цільової спрямованості та функціональної визначеності.

Цей механізм використовує відповідні методи та інструменти для досягнення конкретної цілі – впровадження комплексної державної політики в сфері інтелектуальної власності з метою захисту прав громадян. Іншими словами, механізм державного управління в сфері інтелектуальної власності – це комплексна система принципів управління, інструментів, важелів та методів, котрі використовуються органами державної влади з метою формування та впровадження державної політики в сфері інтелектуальної власності, що базується на відповідній нормативно-правовій, організаційно-функціональній та інформаційно-аналітичній базі.

1.2. Особливості системи державного управління в сфері інтелектуальної власності

Інтелектуальна власність, що підлягає захисту у значній кількості країн світу в умовах сьогодення виступає одним із сильних каталізаторів прогресу в усіх сферах суспільного розвитку. Забезпечення сучасної, визнаної на міжнародному рівні системи захисту об'єктів інтелектуальної власності являє собою невід'ємну складову соціально-економічного просування країни.

Для більшості розвинених країн державний захист інтелектуальної власності визнається одним з основних пріоритетів національної політики, що передбачає:

- 1) підтримку інноваційного розвитку, що стає в подальшому передумовою економічного зростання країни;
- 2) сприяння розвитку творчого потенціалу всіх членів суспільства. [30, с. 242].

Аналіз об'єктивного стану справ у сфері інтелектуальної власності в Україні

вказує на асиметричність рівня правової охорони й захисту інтелектуальної власності в Україні та наявного у країні наукового і творчого потенціалу.

Згідно з даними Міжнародного індексу прав власності, за останні п'ять років, Україна знаходиться на 105-му місці в світі за рівнем захисту інтелектуальної власності [31; 32; 33].

За індексом людського розвитку за 2020 рік Україна посідає 72 місце, в Глобальному інноваційному індексі 2019 року посідала 47 місце, а в 2023 році – 55 місце, увійшовши до ТОП-3 країн економічної групи lower-middle income [34; 35]. До того ж за рівнем інтелекту нації Україна за весь час своєї незалежності входить до першої тридцятки країн світу [36, с. 35].

Відповідно до Міжнародного індексу прав власності, починаючи з 2017 року, Україна, в середньому набирала 4.4 бали з 10 можливих. Показники України за 2017-2023 роки наведені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2.

Індекс прав власності International Property Rights Index (IPRI)

за 2018 -2023 роки

Рік	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Україна	4,282/110	4,432/109	4,466/105	4,453/105	3,980/105	4,011/100
Нова Зеландія	8,632/2	8,514/3	8,424/4	8,079/3	7,929/4	7,793/5
Данія	8,163/12	8,174/13	8,211/10	7,927/9	7,806/6	7,812/4
Нідерланди	8,325/8	8,273/10	8,281/7	7,963/7	7,777/8	7,853/3
Сінгапур	8,404/5	8,462/4	8,481/3	8,087/2	7,967/2	7,958/2
Фінляндія	8,692/1	8,712/1	8,654/1	8,078/4	8,173/1	8,090/1

Джерело: складено автором на основі [31; 32; 33].

З наведених даних вбачається, що порівняно з показниками 2017 року, починаючи з 2018 року, відбулись позитивні зміни, але останні два роки ситуація, погіршилась, хоча протягом 2019-2021 років, в більшій мірі, показники залишались стабільно на одному рівні. Показники 2018-2021 років дозволили Україні піднятися в загальному рейтингу зі 123 місця на 106 місце, але й такі показники є суттєво нижчими від показників країн-лідерів, наприклад, Фінляндії, Сінгапуру, Данії, Нідерландів та Нової Зеландії.

Відсутність належного рівня правової охорони та захисту прав громадян на об'єкти інтелектуальної власності призводить до відсутності стимулів для їх інтелектуального розвитку. В результаті це може стати однією з причин деградації суспільства.

Роль держави в підтримці інтелектуальної (інноваційної) діяльності можна узагальнити до наступних аспектів:

1) сприяння розвитку науки, включаючи прикладну галузь, і навчанню наукових та науково-технічних кадрів (що виступає основним джерелом виникнення інновацій);

2) більшість урядових відомств мають різноманітні програми з метою підвищення інноваційної активності підприємців;

3) державні замовлення на проведення науково-дослідних робіт гарантують початковий поштовх до інтелектуальної (інноваційної) діяльності, що у подальшому може широко використовуватись у економіці країни;

4) фіскальні та інші регуляторні інструменти державного управління формують стимулюючий вплив зовнішнього середовища та визначають ефективність і потребу в інноваційних рішеннях в окремих організаціях;

5) держава виконує роль посередника у створенні ефективної взаємодії між академічною і прикладною наукою, сприяє кооперації між промисловими корпораціями та університетами щодо виконання науково-дослідних робіт прикладного характеру [37].

Ефективність функціонування системи управління в сфері інтелектуальної власності в Україні у значній мірі залежить від ефективності механізмів державного управління у цій сфері, а також розвитку інфраструктури інтелектуальної власності, забезпечення правового захисту і ефективної взаємодії між державними та недержавними суб'єктами, що діють у цьому сегменті, та їх нормативно-правового, інституційного і організаційного забезпечення [37].

Згідно з дослідженнями окремих учених, ефективна система державного управління в сфері інтелектуальної власності має бути спрямована на активний розвиток вітчизняної економіки, має бути здатною швидко приймати обґрунтовані

рішення, а також реагувати на зміни у внутрішніх процесах та в ринковому середовищі. Крім того, вона повинна забезпечувати формування сприятливих умов для процесу активізації творчого потенціалу на рівні всієї держави та окремих регіонів або підприємств з метою досягнення певного прогресу, а також прискорення творчих процесів створення інтелектуальної власності [38, с. 159].

Як відмічають фахівці, державне управління в сфері інтелектуальної власності має розвивати два основних напрями для побудови стабільної сучасної системи взаємовідносин у цій сфері:

1) створення інституційно-організаційної системи та нормативно-правової бази для забезпечення правової охорони та захисту інтелектуальної власності;

2) забезпечення ефективної роботи органів державної влади, що задіяні в управлінні сферою інтелектуальної власності. [30, с. 243].

Робота органів публічного управління у сфері інтелектуальної власності має включати забезпечення зручності та доступності надання цих послуг населенню.

Дослідження інтелектуальної власності в її сьогоdnішньому вигляді свідчить про еволюцію організаційних механізмів забезпечення прав інтелектуальної власності та науково-технічного прогресу. На сьогодні механізми управління, які охоплюють об'єкти та результати інноваційної та науково-технічної діяльності, стали не просто невід'ємними, але й фундаментально пріоритетними на міжнародному, державному, регіональному і локальному рівні.

Інтелектуальна власність являє собою багатогранне явище, а з точки зору державного управління є частиною великої інфраструктури (рис. 1.2).

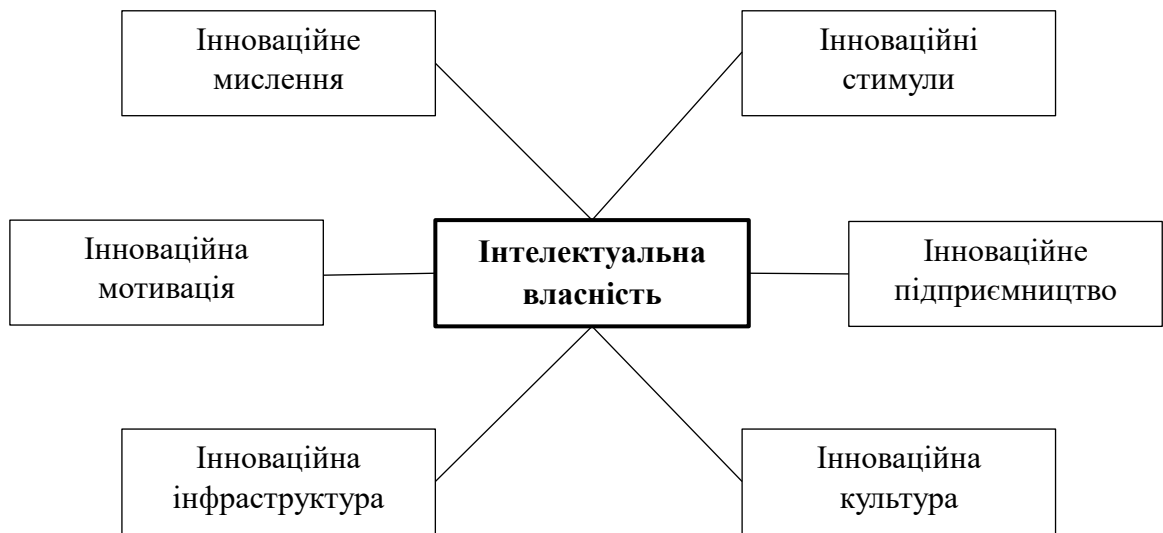

Рис. 1.2. Інфраструктура інтелектуальної власності

Джерело: [39 с. 48].

Сучасна система державного управління інтелектуальною власністю в Україні представляє собою безпосередній вплив системи державного управління через різні владні органи на взаємовідносини між різними представниками процесу створення та реалізації інтелектуального продукту. Ця система представляє собою сукупність взаємопов'язаних організацій та структур, які задіяні у виробництві й економічно розрахованій реалізації продукції, створення якої засноване на наукових знаннях та новітніх технологіях. Вона включає дві основні складові (рис. 1.3):

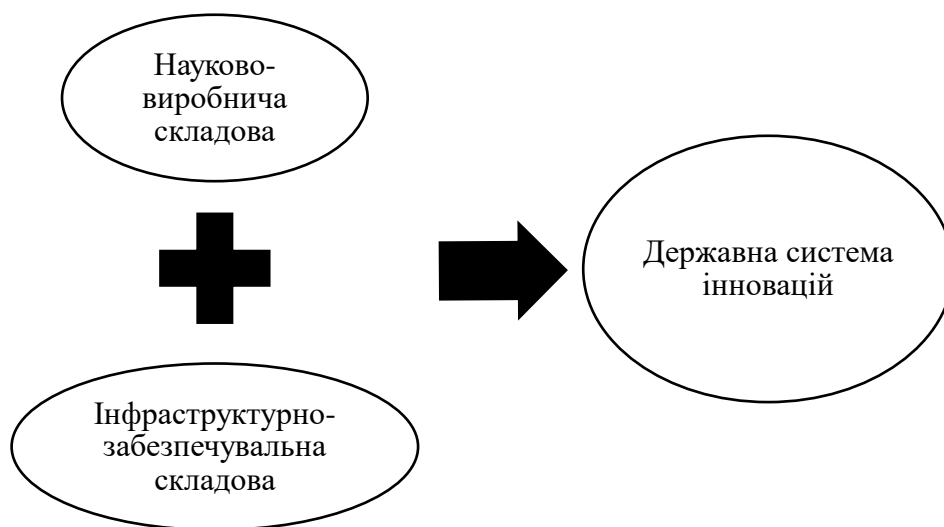

Рис. 1.3. Складові формування державної системи інновацій

Джерело: [44, с. 54].

1) науково-виробнича складова, яку представляють різноманітні приватні фірми, навчальні та науково-дослідні заклади, державні та приватні лабораторії, технопарки та інкубатори;

2) інфраструктурно-забезпечувальна складова, котра містить інститути фінансового, правового та соціального спрямування [40, с. 54].

Так, основними первинними продуктами інтелектуальної діяльності є якраз об'єкти інтелектуальної власності та суміжні немайнові права. Ці права надають інноваторам ексклюзивний контроль із заборонаю використання їх інновацій конкурентами, що сприяє заохоченню творчості та розвитку новаторських рішень. Як результат – пряма користь для економіки держави. Такий підхід сприяє створенню системи, яка об'єднує наукові ресурси з виробничим потенціалом та забезпечує необхідну інфраструктуру для розвитку інновацій в країні.

Суб'єкти інтелектуальної власності в Україні включають безпосередньо творців (серед них: винахідників, виконавців, авторів тощо), виробників фонограм і відеоматеріалів, організації теле- та радіомовлення, самі учасники теле- та радіомовлення (диктори, діджеї, запрошені експерти), суб'єкти ведення видавничої справи, особи, які законно використовують об'єкти, на котрі розповсюджуються права на інтелектуальну власність, представників у питаннях інтелектуальної власності, профільні організації в зазначеній сфері, організації з колективним управлінням, учасники творчої та науково-технічної сфери, вищі навчальні заклади, учасники господарської діяльності, інноваційні суб'єкти, громадські організації та фонди, діяльність котрих пов'язана з інтелектуальною власністю тощо. Окрім цього, суб'єкти можуть поділитись за способом отримання прав (рис. 1.4).

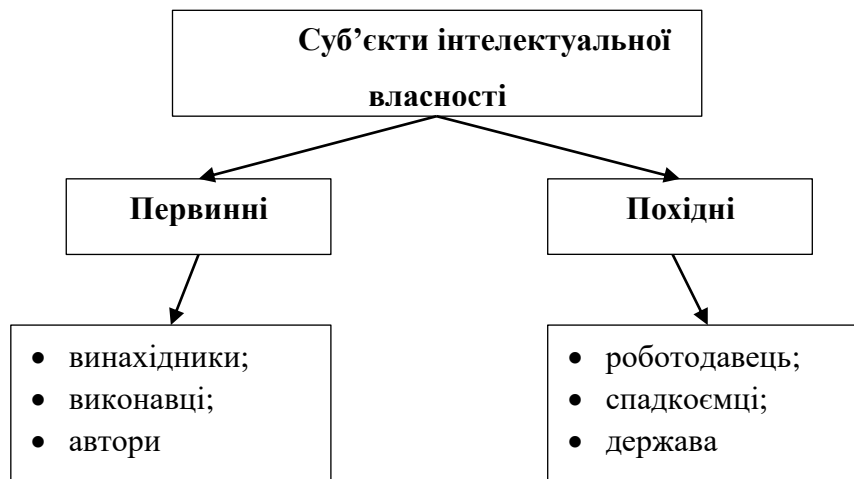

Рис. 1.4. Класифікація суб'єктів інтелектуальної власності за способом отримання прав

Джерело: [41, с. 154].

Суб'єкт управління в сфері інтелектуальної власності виступає у якості центру прийняття виважених рішень стосовно формування інтелектуального продукту держави та механізмів забезпечення дотримання усіма учасниками норм та правил поведінки на всіх етапах життєвого циклу продукту інтелектуальної власності.

У свою чергу, об'єктом управління є система інтелектуальної власності, яка включає в себе рівні управлінської регуляції, існуючі у формі горизонтально самодостатніх та вертикально налагоджених зв'язків. Серед них можна виділити: інституційні, організаційні, особистісні, соціально-адаптивні тощо [42, с. 141].

Управлінський вплив на учасників відносин у сфері інтелектуальної власності, так само як і в будь-якій іншій області управлінської діяльності, здійснюється через застосування адміністративних та правових методів, котрі обов'язково набувають певної форми управління. Це виконується відповідними суб'єктами управління.

У сучасному світі переважна більшість провідних країни акцентують увагу на створенні умов для підтримки та розвитку інтелектуального потенціалу своїх націй. Вдалими прикладами можна вважати ретельно опрацьовані програми розвитку творчості у Японії та США, які охоплюють досягнення своїх громадян навіть дошкільного віку [43, с. 75; 44, с. 339].

З 1967 року функціонує Всесвітня організація інтелектуальної власності, «місія якої полягає в тому, щоб керувати розвитком збалансованої та ефективної міжнародної системи інтелектуальної власності, яка сприяє інноваціям і творчості на благо всіх» [45]. Всесвітня організація інтелектуальної власності визначила загальну ціннісну характеристику інтелектуальної власності, підкресливши, що вона є спільним надбанням всіх народів у всіх культурах і на всіх етапах історії. Це відзначено як фактор світового розвитку, що історично дає значного поштовху прогресу суспільства.

У провідних країнах світу інтелектуальна власність пронизує практично всі сфери господарства і перетворюється на так званий інтелектуальний капітал держави. В таких країнах майже до 90% приросту ВВП припадає на інновації, винаходи, ноу-хау, що використовуються в передових технологіях [46]. Важливий внесок в економіку роблять прибутки від продукції, що користується авторськими та суміжними правами, такими як комп'ютерні програми, компіляції даних, фонограми, відеограми тощо.

Для ефективної роботи сфери інтелектуальної власності ключовою є наявність системи правової охорони та захисту інтелектуальної власності, що регулюється державою. Ця система слугує двом цілям:

- 1) закріплення законним шляхом матеріальних та моральних прав авторів та власників прав на окремі об'єкти інтелектуальної власності;
- 2) стимулювання інтелектуальної (інноваційної) діяльності громадян через державне управління, щоб сприяти поширенню та застосуванню їхніх результатів та підтримувати чесну торгівлю [47, с. 224].

Отримання патентів для винаходів чи свідоцтв для програмних продуктів підтримує фінансові інвестиції та спрямовує творчі ресурси у сферу досліджень та нових наукових розробок. Видача патентів на винаходи стимулює інвестиції для їх промислового використання. Поширення інформації про винаходи робить інформацію про них доступною для широкого загалу, тим самим сприяючи науково-технічному прогресу, а також створенню нових більш досконалих винаходів. Права на торговельну марку, у свою чергу, захищають підприємство від

недобросовісної конкуренції. Тобто наявність системи правової охорони та захисту інтелектуальної власності є гарантом і необхідним кроком для будь-якої країни.

Система державного управління має забезпечувати відповідну нормативно-правову базу, котра дозволить унормувати сферу в умовах динамічного розвитку та дасть змогу винахідникам захистити свої права. Слід констатувати, що органи державного управління мають узгоджувати свою діяльність, враховуючи новітні технології та стрімкий розвиток суспільства, що може забезпечити ефективний рівень функціонування і адаптації державних та недержавних організацій у межах належного контролю в сфері інтелектуальної власності, захисту прав всіх учасників відносин в цій сфері як на рівні держави в цілому, так і на рівні діяльності окремих територій або суб'єктів господарювання.

1.3. Функціонування механізмів державного регулювання в сфері інтелектуальної власності

Державне управління в сфері інтелектуальною власністю не обмежується лише інституційними методами захисту та роботою адміністративних і судових органів. Воно створює основи для забезпечення захисту інтелектуальної власності в межах окремої держави. Діяльність держави в сфері інтелектуальної власності, котра здійснюється через механізми державного управління, можна описати як реалізацію функцій державного управління у цьому напрямі.

Механізми державного управління використовуються на всіх етапах створення й існування інтелектуального продукту. Правові, економічні та політичні механізми державного регулювання можуть мати вплив на об'єкт інтелектуальної власності значно раніше його створення, оскільки через них державою визначаються реальні передумови для забезпечення стимулювання інтелектуальної (інноваційної) діяльності, правової охорони та захисту інтелектуальної власності, а також створюється загальне нормативно-правове середовище існування об'єктів інтелектуальної власності.

Безпосередньо після процесу створення об'єкта інтелектуальної власності починаються відносини, котрі пов'язані з його існуванням, включаючи введення його в господарський обіг або розпорядження майновими правами в сфері інтелектуальної власності. Для цього етапу особливо значущим є правовий механізм державного управління в сфері інтелектуальної власності [48, с. 67].

Правовий механізми державного управління безпосередньо задіяний у процесі формування публічних відносин, притаманних для сфери інтелектуальної власності. Правові механізми представляють собою комплекс взаємопов'язаних юридичних інструментів на нормативному рівні, які є достатніми для досягнення конкретних цілей. Вищезазначений механізм базується на всій низці українських та ратифікованих Україною міжнародних нормативно-правових актів, котрі тим або іншим чином торкаються регулювання сфери інтелектуальної власності та інформаційної сфери.

При цьому слід відмітити, що законодавча база, хоч і надає основу для захисту прав, сама по собі не є гарантією цього захисту. Ключовим показником ефективності механізму державного регулювання є реалізація прав через правозастосування. Кожна гілка влади у державі відіграє важливу роль у цьому процесі, здійснюючи контроль, вирішуючи питання, котрі торкаються різних аспектів інтелектуальної сфери, а також координуючи міжнародні наукові зв'язки та законодавство. Таким чином, ефективний захист прав вимагає не лише наявності відповідних законів, але й активної діяльності гілок влади для їхнього втілення в реальному житті.

Правовий механізм включає видачу охоронних документів, котрі поширюються на об'єкти інтелектуальної власності, видачу ліцензій на здійснення господарської діяльності, котра пов'язана із безпосереднім використанням об'єктів інтелектуальної власності, реєстрацію договорів, що передбачають передачу прав на об'єкти інтелектуальної власності тощо. Значущість правового механізму державного управління проявляється і в усуненні порушень, зокрема, незаконного поширення об'єктів інтелектуальної власності чи контрафактної

продукції, а також у захисті об'єктів інтелектуальної власності на митному кордоні.

Економічні механізми державного управління на цьому етапі реалізуються, серед іншого, у процесі комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності, проведенні їх оцінювання та введенні до господарського обігу [49, с. 153]. Особливо слід відмітити способи комерціалізації, котрі можуть реалізовуватись в межах впровадження економічних механізмів державного управління в сфері інтелектуальної власності (рис. 1.5). Подібним чином забезпечується більша привабливість інтелектуальної діяльності зі створення винаходів, творів, авторських робіт тощо.

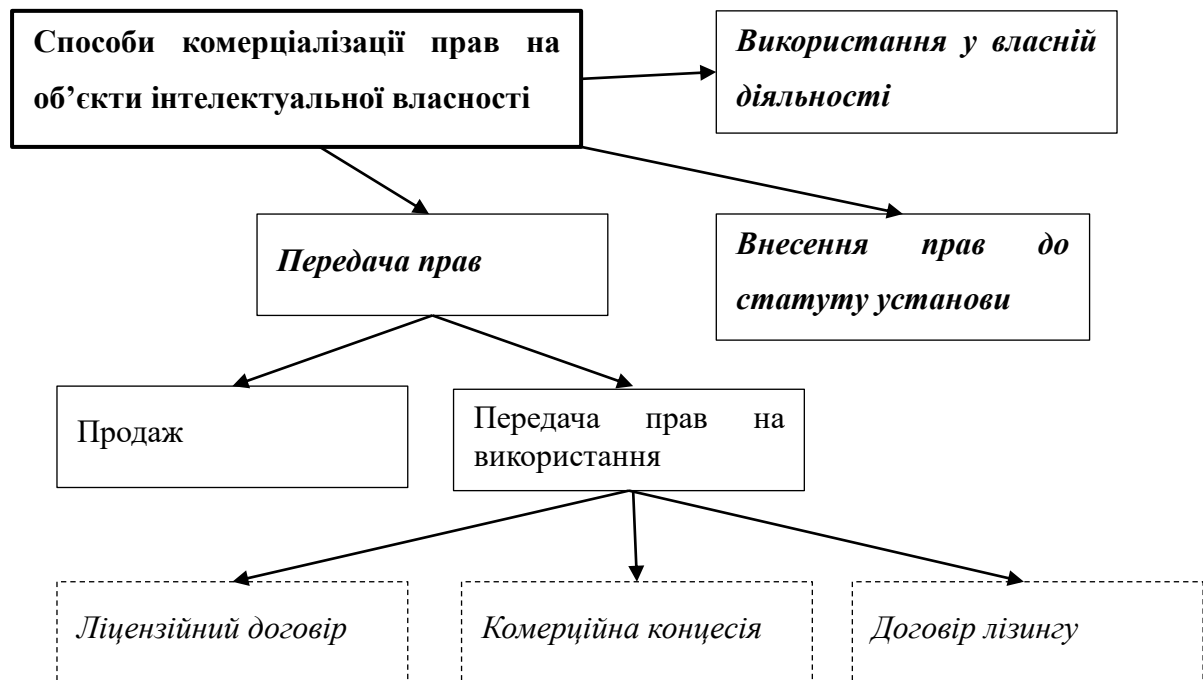

Рис. 1.5. Способи комерціалізації прав інтелектуальної власності

Джерело: [41, с. 158].

Це має сприяти економічному розвитку країни та зацікавленості в сфері інтелектуальної власності.

Особливу увагу слід звернути на етап, який настає у випадку порушення особистих прав суб'єктів інтелектуальної власності. Для цього етапу характерне те, що державні механізми, особливо правовий, набувають найбільш повної дії, оскільки в більшості випадків захист інтелектуальної власності без активної участі держави є неможливим.

Важливим завданням державного управління в сфері інтелектуальної власності виступає політичний механізм, котрий включає в себе прийняття стратегій та моделювання управлінських процесів. Серед управлінських моделей в сфері інтелектуальної власності можна відмітити наступні:

- 1) універсальні властивості;
- 2) універсальні відносини;
- 3) універсальність механізмів державного управління в сфері інтелектуальної власності.

Розробка концепції державного управління в сфері інтелектуальної власності передбачає дієвість інституційних механізмів та включає в себе визначення загальних функцій та напрямків діяльності органів державної влади у зазначеній сфері. Серед них є Кабінет Міністрів України, Міністерство економіки України, Міністерство освіти і науки України тощо. Ці органи мають розробляти стратегію державного управління в сфері інтелектуальної власності, ґрунтуючись на якісно нових засадах [50, с. 286].

Ключовими завданнями в цьому контексті є забезпечення необхідного рівня координації між міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади через регулярні міжвідомчі консультації з питань правової охорони та захисту прав осіб на об'єкти інтелектуальної власності. Разом з тим важливим є функціонування структурних підрозділів в міністерствах і відомствах, які відповідають за управління інтелектуальною власністю.

Окремо слід розглянути організаційні механізми державного управління в сфері інтелектуальної власності. Недоліком української системи взаємовідносин в сфері інтелектуальної власності визнають не стільки недостатнє фінансове забезпечення, скільки відсутність дієвих організаційних механізмів та професійних навичок управління у виконавців в зазначеній сфері.

Інтелектуальна власність має вартість у сфері економіки. З цього приводу, ефективна система управління інтелектуальною власністю, спроможна активно підтримувати економіку держави, що заснована на знаннях, та приймати

обґрунтовані рішення, реагуючи на зміни у оточуючому середовищі та в самій системі управління, ще не була повністю розроблена в Україні.

У контексті стимулювання інтелектуальної (інноваційної) діяльності важливо розглядати три основні напрями:

- 1) підтримка безпосередніх винахідників (як моральна, так і матеріальна);
- 2) стимулювання підприємств (або громадських організацій) для створення умов для інтелектуальної та творчої діяльності;
- 3) стимулювання тих, хто самостійно не виробляє, одна сприяє науково-дослідній роботі.

Підтримка винахідників, яку надають підприємства, виявляється в оптимізації умов для винахідницького процесу та використання винаходів у виробництві. Це охоплює створення сприятливих умов для пошуку технічних рішень в умовах конкуренції, обмін досвідом щодо науково-дослідної діяльності та проведення патентно-ліцензійної роботи.

Підприємство також вживає заходів для підвищення особистої зацікавленості винахідників шляхом морального та матеріального стимулювання. Це включає в себе використання коштів для активізації творчого пошуку винахідників та їх залучення до розв'язання організаційних питань, пов'язаних з винахідницькою діяльністю на підприємстві.

У сфері матеріального стимулювання винахідництва третій напрямок пов'язаний з преміюванням авторів, котрі на пряму або опосередковано приймали участь у винахідницькій діяльності. При вирішенні питання щодо преміювання за допомогу і раціоналізаторство, важливо враховувати, що такі премії надаються різним категоріям осіб.

Для держави важливим є підтримка такого стимулювання та створення сприятливих умов для винахідництва, наприклад, за рахунок різних пільг, пропозицій, а головне – реального захисту авторів.

Серед факторів, що уповільнюють модернізацію механізмів державного регулювання в сфері інтелектуальної власності, варто відзначити наступне:

- 1) необхідність здійснення довгострокових інвестицій для досягнення наукових результатів та отримання прав на продукти інтелектуальної діяльності;
- 2) проблемність забезпечення позасудового та судового захисту прав на об'єкти інтелектуальної діяльності;
- 3) повільний розвиток ринку інтелектуальної власності;
- 4) обмеження у формуванні кадрового потенціалу, яке є ключовим фактором впровадження реформ, у тому числі й в сфері інтелектуальної власності [51, с. 183].

Важливо розглядати систему інтелектуальної власності як самостійну сферу діяльності, котра вимагає налагодження економічних та організаційних відносин. З подібною метою державне управління відносин у цій сфері має бути спрямованим на вирішення таких основних завдань, як:

- 1) безпосередньо захист прав на об'єкти інтелектуальної діяльності;
- 2) розвиток інтелектуального та науково-технічного потенціалу;
- 3) створення умов для забезпечення безпеки країни у різних її напрямках;
- 4) підтримка національних інтересів у економічній сфері;
- 5) забезпечення гнучкості та орієнтації на вдосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів у галузі управління тощо [52].

Створення умов для розвитку інтелектуальної діяльності та необхідність захисту прав інтелектуальної власності визначають потребу вдосконалення концепцій професійної підготовки державних службовців і представників місцевого самоврядування, що передбачає зміну формату та стилю надання управлінських послуг. Ураховуючи вищезазначені тенденції, необхідно комплексно вдосконалювати механізми державного регулювання в сфері інтелектуальної власності.

РОЗДІЛ 2

СТАН ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ

2.1. Нормативно-правове забезпечення державного управління в сфері інтелектуальної власності

Державна політика у сфері інтелектуальної власності знаходить своє відображення у національній нормативно-правовій базі. Визначення конституційних гарантій та їх закріплення в законодавстві та підзаконних актах, програмних положеннях та концепціях має велике значення для формування та реалізації державної політики у цій сфері.

Конституція України, як основний державний документ, який визначає державний устрій, порядок і принципи функціонування представницьких, виконавчих та судових органів влади, виборчу систему, права й обов'язки держави, суспільства та громадян, також містить норми, які встановлюють гарантії сфери інтелектуальної власності [13].

Згідно з ст. 41 Конституції України кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі [13].

З вказаного вбачається, що на конституційному рівні закріплено положення щодо володіння, користування і розпорядження своєю власністю, в тому числі й результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності.

Відповідно до ст. 54 Конституції України громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності;

ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом. Держава сприяє розвитку науки, встановленню наукових зв'язків України зі світовим співтовариством [13]. Варто звернути увагу, що в указаній статті Конституції України використовується саме термін «захист інтелектуальної власності», а також передбачено, що держава сприяє розвитку науки, встановленню наукових зв'язків України зі світовим співтовариством, що можна віднести до певного виду стимулювання інтелектуальної (інноваційної) діяльності, але лише в сфері науки.

Таким чином, як зазначає Д. Слободянюк в Конституції України не закріплено положень щодо зобов'язань держави в забезпеченні належного рівня правової охорони об'єктів інтелектуальної власності, а також в створенні умов для здійснення інтелектуальної (інноваційної) діяльності та підтримці з боку держави такої діяльності не лише в сфері науки [53, с. 191-192].

Наразі в Україні не має кодифікованого акту в сфері інтелектуальної власності. Зважаючи на певну схожість у нормативно-правовому регулюванні всіх об'єктів інтелектуальної власності, у науковій літературі донині точаться дискусії стосовно необхідності прийняття єдиного кодифікованого акту у сфері інтелектуальної власності.

Однак, деякі кодекси в більшій чи меншій мірі забезпечують нормативно-правове регулювання у сфері інтелектуальної власності. До таких можливо віднести:

- 1) Цивільний кодекс України [14];
- 2) Господарський кодекс України [54];
- 3) Митний кодекс України [55];
- 4) Податковий кодекс України [56];
- 5) Кодекс України про адміністративні правопорушення [57];
- 6) Кримінальний кодекс України [58].

Цивільний кодекс України має засадничий характер, оскільки визначає загальні засади охорони та захисту прав. У ньому містяться уточнення щодо спеціальних законів або посилання на них. В Книзі четвертій «Право

інтелектуальної власності» визначені загальні засади про право інтелектуальної власності [53, с. 192], а саме:

- 1) право інтелектуальної власності на літературний, художній та інший твір (авторське право);
- 2) право інтелектуальної власності на виконання, фонограму, відеограму та програму (передачу) організації мовлення (суміжні права);
- 3) право інтелектуальної власності на наукове відкриття;
- 4) право інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок;
- 5) право інтелектуальної власності на компоновання напівпровідникового виробу;
- 6) право інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію;
- 7) право інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин;
- 8) право інтелектуальної власності на комерційне найменування;
- 9) право інтелектуальної власності на торговельну марку;
- 10) право інтелектуальної власності на географічне зазначення;
- 11) право інтелектуальної власності на комерційну таємницю [14].

Крім того, Цивільний кодекс України врегульовує відносини щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності [53, с. 193].

Окремо слід звернути увагу на те, що Цивільним кодексом України передбачено способи захисту цивільних прав, які можливо застосовувати у випадку порушення прав інтелектуальної власності [14]. Тобто можливо стверджувати, що Цивільний кодекс України в більшій мірі визначає умови правової охорони об'єктів інтелектуальної власності та в меншій мірі визначає способи захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, однак, лишає поза правовим врегулюванням питання стимулювання інтелектуальної (інноваційної) діяльності, хоча положення, які визначають можливість передачі прав на об'єкти інтелектуальної власності можливо вважати такими, що врегульовують питання їх комерціалізації.

Господарський кодекс України [54] визначає основні засади господарювання в Україні і регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання. Зокрема, Господарським кодексом України врегульовано відносини щодо використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності. Особливої уваги заслуговує той факт, що Господарський кодекс України також врегульовує питання інноваційної діяльності та визначає основні поняття інноваційної діяльності, а саме: інноваційна діяльність, інвестування інноваційної діяльності, а також визначено види інноваційної діяльності, форми інвестування інноваційної діяльності [54]. Особливо слід звернути увагу на те, що Господарським кодексом України передбачено державне регулювання інноваційної діяльності. Зокрема, відповідно до положень Господарського кодексу України держава регулює інноваційну діяльність шляхом: визначення інноваційної діяльності як необхідної складової інвестиційної та структурно-галузевої політики; формування і забезпечення реалізації інноваційних програм та цільових проєктів; створення економічних, правових та організаційних умов для забезпечення державного регулювання інноваційної діяльності; створення та сприяння розвитку інфраструктури інноваційної діяльності [54].

Також Господарським кодексом України передбачено державні гарантії суб'єктам інноваційної діяльності до яких віднесено:

- 1) підтримку інноваційних програм і проєктів, спрямованих на реалізацію економічної та соціальної політики держави;
- 2) підтримку створення та розвитку суб'єктів інфраструктури інноваційної діяльності;
- 3) охорону та захист прав інтелектуальної власності, захист від недобросовісної конкуренції у сфері інноваційної діяльності;
- 4) вільний доступ до інформації про пріоритети державної економічної та соціальної політики, про інноваційні потреби та результати науково-технічної діяльності, крім випадків, передбачених законом;

5) підтримку щодо підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері здійснення інноваційної діяльності [54].

Митний кодекс України визначає засади організації та здійснення митної справи в Україні, регулює економічні, організаційні, правові, кадрові та соціальні аспекти діяльності органів митниці України. В сфері інтелектуальної власності Митним кодексом України врегульовано визначення основних понять в цій сфері, а саме: контрафактні товари, піратські товари, товари, що підозрюються у порушенні прав інтелектуальної власності [55]. Розділ XIV Митного кодексу України присвячено питанням сприяння захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України. Крім того, Митним кодексом України запроваджено ведення митного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності та визначено порядок реєстрації у митному реєстрі об'єктів права інтелектуальної власності [55].

Податковий кодекс України регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів. Податковий кодекс України визначає поняття роялті – будь-якого платежу, отриманого як винагорода за використання або за надання права на використання об'єкта права інтелектуальної власності врегульовує питання його оподаткування [56].

Кодекс України про адміністративні правопорушення [57] регулює суспільні відносини по притягненню до адміністративної відповідальності. Так Кодексом України про адміністративні правопорушення передбачено адміністративні правопорушення в сфері інтелектуальної власності за скоєння яких встановлена адміністративна відповідальність, а саме:

- 1) порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності;
- 2) порушення встановлених законодавством вимог щодо заборони реклами та спонсорства тютюнових виробів;
- 3) незаконне розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних [57].

В Кримінальному кодексі України [58] встановлені підстави і принципи кримінальної відповідальності, злочинність і караність діянь, підстави звільнення

від кримінальної відповідальності і покарання. Цим кодексом передбачено кримінальні правопорушення в сфері інтелектуальної власності за скоєння яких встановлена кримінальна відповідальність, а саме:

- 1) порушення авторського права і суміжних прав;
- 2) порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію;
- 3) незаконне виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених контрольних марок;
- 4) незаконне використання товарного знаку для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару;
- 5) незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю; розголошення комерційної або банківської таємниці [58].

Крім того, процесуальні кодекси регулюють правовідносини щодо можливості захищати свої права на об'єкти інтелектуальної власності власникам таких прав шляхом звернення до суду та подальшого розгляду позовних заяв безпосередньо судом.

Спеціальні галузеві закони визначають порядок охорони та захисту об'єктів інтелектуальної власності, а саме: Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» [59], Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» [60], Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» [61], Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» [62], Закон України «Про авторське право і суміжні права» [63], Закон України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав» [64]. Закони, що регулюють окремі сфери соціально-економічної діяльності, а саме: Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [65], Закон України «Про культуру» [66], Закон України «Про захист економічної конкуренції» [67] та інші.

Нормативно-правові документи, що захищають економічні інтереси працівників у сфері інтелектуальної власності, зокрема постанова Кабінету Міністрів України «Про розміри відрахувань до фондів творчих спілок України за використання творів літератури та мистецтва» [68], постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав» [69].

Спеціальні закони, такі як: Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» [70], Закон України «Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів» [71], Закон України «Про правову охорону географічних зазначень» [72].

Законодавство України, що розширює регулювання окремих питань інтелектуальної, наукової та креативної діяльності, зокрема закріпленням відповідних норм в Законі України «Про наукову і науково-технічну експертизу» [73], Законі України «Про видавничу справу» [74], Законі України «Про професійних творчих працівників і творчі союзи» [75], Законі України «Про кінематографію» [76].

Додаткова деталізація порядку набуття, здійснення прав інтелектуальної власності, порядку дій у випадку порушення прав інтелектуальної власності визначається у відомчих ненормативних актах та інструкціях.

Приведення національної законодавчої бази у відповідність до загальноновизнаних норм, міжнародно-правових стандартів та принципів у сфері інтелектуальної власності є чинником її розвитку. Враховуючи це важливим питанням є приєднання до міжнародних угод, які містять імперативні або рекомендаційні положення у сфері інтелектуальної власності.

З метою впровадження більш високого рівня охорони та захисту інтелектуальної власності та налагодження міжнародного співробітництва в цій сфері, Україна набула членства у Всесвітній організації інтелектуальної власності, підписавши в 1970 році Конвенцію про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності [12; 53, с. 198].

У цілому, на сьогодні Україна є учасницею більшості договорів із різних аспектів інтелектуальної власності, що їх адмініструє Всесвітня організація інтелектуальної власності. Ці договори умовно поділяються на три категорії:

- 1) договори про глобальну систему охорони;
- 2) договори щодо охорони інтелектуальної власності;
- 3) договори щодо класифікацій [53, с. 198].

Міжнародні договори Всесвітньої організації інтелектуальної власності є міжнародними документами м'якого права, тобто є не імперативними, а рекомендаційними документами. Ними не передбачається санкцій за невиконання зобов'язань. До 1994 року в міжнародному праві бракувало єдиного джерела зобов'язань та норм у сфері інтелектуальної власності. На Уругвайських переговорах про загальну угоду з тарифів та торгівлі було прийнято рішення про заснування СОТ та досягнуто Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності [77]. З 2008 року Україна є членом СОТ. Одночасно з Протоколом про вступ України до СОТ, який було підписано 5 лютого 2008 року у місті Женева, ратифіковано Угоду про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності – один з основних документів цієї організації. Також Європейський Союз стежить за виконанням Україною зобов'язань, взятих відповідно до Угоди про партнерство та співробітництво між Україною і Європейським співтовариством та його державами-членами. Двосторонні міжурядові угоди про співробітництво, які спрямовані на врегулювання тих чи інших питань у сфері інтелектуальної власності також є частиною національного законодавства у цій сфері.

Загалом, в Україні є досить розвиненим правовий механізм державного регулювання у сфері інтелектуальної власності, що в свою чергу забезпечує ефективне нормативно-правове регулювання, однак, реалізація закріплених законодавчих норм створює певні перепони на шляху інтеграційних процесів України.

Слід зазначити, що з 24 лютого 2022 року по всій території України було введено воєнний стан. Таке рішення було ухвалено у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України на підставі пропозиції Ради

національної безпеки і оборони відповідно до українського законодавства. Відповідно до Закону України «Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності під час дії воєнного стану, введеного у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України», який було прийнято 01 квітня 2022 року, було призупинено перебіг строків, пов'язаних з охороною прав інтелектуальної власності, а також строків щодо процедур набуття цих прав, визначених спеціальними законами України у сфері інтелектуальної власності та підзаконними актами; було передбачено можливість особам подати документи (заяви, клопотання, заперечення, тощо), подання яких вимагається спеціальними законами України у сфері інтелектуальної власності та іншими підзаконними актами протягом дев'яноста днів, від дня скасування воєнного стану, без сплати збору за продовження, подовження чи поновлення відповідних строків [78].

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності», який було прийнято 20 березня 2023 року, було приведено у відповідність до стандартів правової охорони, передбачених Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, і наступним кроком імплементації її, що впровадило ефективні механізми захисту прав інтелектуальної власності у частині цивільних заходів, процедур і засобів захисту [79].

Таким чином, держава намагається покращувати стан нормативно-правового забезпечення у сфері інтелектуальної власності та не допускати втрати прав інтелектуальної власності у період дії воєнного стану. Державне управління в цій сфері виконує функції щодо мінімізації впливу негативних факторів та наслідків дії воєнного стану на власників об'єктів інтелектуальної власності.

Подальше вдосконалення стану нормативно-правового забезпечення державного управління у сфері інтелектуальної власності повинно відбуватися в поєднанні з удосконаленням правового та інституційного механізму державного управління інтелектуальною власністю, що в свою чергу буде забезпечувати відповідне нормативне й інституційне державне регулювання у цій сфері.

Позитивні тенденції реалізації правового механізму державного управління у сфері інтелектуальної власності є більш чим очевидними. Це свідчить про те, що правовий механізм державного управління у сфері захисту прав інтелектуальної власності в державі Україна знаходиться на належному рівні.

2.2. Інституційне забезпечення державного управління в сфері інтелектуальної власності

Протягом останніх десяти років в Україні продовжувала формуватися досить розгалужена структура органів, котрі прямо чи опосередковано здійснюють діяльність в сфері інтелектуальної власності. Традиційно як і в багатьох інших сферах державного управління вищою ланкою в системі є Президент України, Верховна Рада України, Верховний суд та Кабінет Міністрів України.

Президент України, у межах компетенції, визначеної Конституцією України, визначає найбільш оптимальну структуру державного управління, у тому числі й у сфері інтелектуальної власності. Зокрема, Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина. Президент України є гарантом реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору.

Верховна Рада України є єдиним органом законодавчої влади, що уповноважений приймати закони, у тому числі й у сфері інтелектуальної власності. В структурі Верховної Ради України діють Комітет з питань економічного розвитку та Комітет з питань освіти, науки та інновацій [13; 80].

В системі судової влади відбулись докорінні зміни які вплинули на сферу інтелектуальної власності в Україні. В 2016 році були внесені зміни до Конституції [13] і прийнято новий Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [81], згідно з якими найвищим судом у системі судоустрою України є Верховний

Суд. У складі Верховного Суду діють: Велика Палата Верховного Суду; Касаційний адміністративний суд; Касаційний господарський суд; Касаційний кримінальний суд; Касаційний цивільний суд [81]. До того ж, 29 вересня 2017 року Президент України підписав Указ «Про утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності» [82]. 3 жовтня 2017 року Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів», яким врегульовуються питання діяльності нового спеціалізованого суду [83]. Відповідно до ст. 32 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» Вищий суд з питань інтелектуальної власності здійснює правосуддя як суд першої та апеляційної інстанції [83].

Завданням Вищого суду з питань інтелектуальної власності повинно стати здійснення правосуддя відповідно до визначених законом засад та процедур судочинства з метою захисту порушених чи оспорюваних прав та законних інтересів у сфері інтелектуальної власності, гарантованих Конституцією України, законами України, а також міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України. Правовою основою діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності повинні були становити Конституція України, Закон України «Про судоустрій і статус суддів» та інші закони України, а також чинні міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України [83]. Однак, Закон України, який би визначив засади організації та діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності, вимоги до суддів цього суду так і не був прийнятий. Фактично всі питання, пов'язані з діяльністю Вищого суду з питань інтелектуальної власності були врегульовані шляхом внесення відповідних змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [81].

Кабінет Міністрів України, що є вищим органом у системі виконавчої влади має такі повноваження, які можливо віднести до повноважень у сфері інтелектуальної власності: забезпечує реалізацію стратегічного курсу держави на

набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору; вживає заходів щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина; забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики; політики у сферах праці й зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування; розробляє і здійснює загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку України; забезпечує рівні умови розвитку всіх форм власності; здійснює управління об'єктами державної власності відповідно до закону [13].

Кабінет Міністрів України до 2019 року спрямовував та координував діяльність Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, яке з 29 серпня 2019 року отримало нову назву економічного розвитку і торгівлі України. Станом на сьогодні вказане міністерство має назву Міністерство економіки України.

Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності» [84] було утворено Національний орган інтелектуальної власності. Законом України була встановлена юридична конструкція, згідно з якою – Національний орган інтелектуальної власності є статусом, а не юридичною особою: функції Національного органу інтелектуальної власності виконує юридична особа публічного права. При цьому, цей Закон розмежував юридичних осіб публічного права у цій сфері:

- 1) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності – Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (Міністерства економіки України);

- 2) Національний орган інтелектуальної власності – функції якого виконує юридична особа публічного права, яка не є органом влади, проте є юридичною особою (організація), яка за майновою ознакою належить державі (держава) [84].

Крім того, в 2018 році Кабінетом Міністрів України було утворено Раду з питань інтелектуальної власності [85].

Станом на сьогодні діє Міністерство економіки України. Міністерство економіки України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує:

1) формування та реалізує державну політику економічного, соціального розвитку і торгівлі, державну цінову політику, державну політику у сфері технічного регулювання, стандартизації, метрології та метрологічної діяльності, управління об'єктами державної власності, реалізації майна (майнових прав, інших активів) або прав на нього на конкурентних засадах у формі аукціонів, зокрема електронних, та здійснення контролю за її реалізацією, інтелектуальної власності, публічних закупівель, а також державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів;

2) формування та реалізує державну інвестиційну політику, державну інноваційну політику в реальному секторі економіки, державну зовнішньоекономічну політику, державну політику у сфері розвитку підприємництва, державно-приватного партнерства;

3) формування державної політики у сфері захисту прав споживачів, державної політики з контролю за цінами, державної регуляторної політики та державної політики з питань ліцензування, дозвільної системи, нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності [84].

Основними завданнями Міністерства економіки України у сфері інтелектуальної власності є:

1) забезпечення формування та реалізація: державної політики економічного і соціального розвитку; державної політики у сфері розвитку підприємництва; державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів; державної політики щодо створення і функціонування індустріальних (промислових) парків; державної політики з питань

співробітництва України з Європейським Союзом у сфері економіки, торгівлі; єдиної зовнішньоекономічної політики, політики інтеграції національної економіки у світову економіку, співробітництва із СОТ, захисту національного виробника на внутрішньому та зовнішніх ринках; державної політики у сфері інтелектуальної власності; державної інноваційної політики в реальному секторі економіки; державної політики у сфері праці, зайнятості населення, трудової міграції, трудових відносин, соціального діалогу;

2) забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері праці, зайнятості населення та трудової міграції, соціального діалогу;

3) забезпечення формування: державної регуляторної політики, державної політики з питань ліцензування, дозвільної системи, нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності; державної політики у сфері захисту прав споживачів;

4) участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері надання адміністративних послуг [84].

До структури Міністерства економіки України входить управління інтелектуальної власності та інновацій.

Вказані зміни не можливо охарактеризувати як негативні, оскільки вони пов'язані з реформуванням системи державного управління інтелектуальної власності та утворення Національного органу інтелектуальної власності.

До інших державних органів у сфері інтелектуальної власності, є центральні органи виконавчої влади України та державні органи зі спеціальним статусом або спеціального призначення, (Додаток Б), що керуються в своїй діяльності відповідними Законами України.

Також важливу роль у структурі органів державного управління в сфері інтелектуальної власності відігравали організації, що утворювали інфраструктуру діяльності в цій сфері такі як: Український інститут інтелектуальної власності та Українське агентство з авторських та суміжних прав.

Український інститут інтелектуальної власності (УКРПАТЕНТ) – державне підприємство, що входило до структури Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

В Українському інституті інтелектуальної власності діяло відділення патентно-інформаційних послуг, консультацій та сприяння інноваційній діяльності. У складі відділення також працював Фонд патентної документації громадського користування [86].

Однак, 28 жовтня 2022 року повноваження Українського інституту інтелектуальної власності (УКРПАТЕНТ), як Національного органу інтелектуальної власності, було припинено та такі повноваження було надано «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» (УКРНОІВІ), яке стало суб'єктом, що виконує функції Національного органу інтелектуальної власності. Таке рішення було прийнято відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання Національного органу інтелектуальної власності» [87].

Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій повинен стати сучасним, фаховим, технологічним і прозорим хабом повного циклу для автора чи винахідника, сконструйованим за принципом «єдиного вікна». Цей офіс працює над тим, щоб автор чи винахідник міг отримати підтримку своєї ідеї та відповідні охоронні документи, а також консультації стосовно патентного супроводу й захисту, пошуку інвестора та шляхів комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності [87].

Українське агентство з авторських та суміжних прав (УААСП) – державна організація колективного управління, що спеціалізувалася на зборі і виплаті авторської винагороди (роялті) [88]. Однак, 15 травня 2018 року Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав» яким визначено правові та організаційні засади колективного управління майновими правами суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав в Україні та у зв'язку з цим Українське агентство з авторських та суміжних прав знаходиться в процесі

ліквідації. Українське агентство з авторських та суміжних прав може здійснювати діяльність щодо збору та виплати авторської винагороди у сферах до повної ліквідації [64].

Після ліквідації Українського агентства з авторських та суміжних прав колективне управління здійснюється лише організаціями колективного управління, а саме громадськими об'єднаннями зі статусом юридичної особи, зареєстрованими відповідно до чинного законодавства України, що не мають на меті отримання прибутку, засновані виключно правовласниками, діяльність яких спрямована на колективне управління майновими правами на об'єкти авторського права і (або) суміжних прав.

Для забезпечення захисту інтелектуальної власності в сфері господарювання у процесі використання об'єктів права інтелектуальної власності, зокрема розповсюдження, прокату, зберігання, переміщення примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних, а також виробництва, експорту та імпорту дисків для лазерних систем зчитування і матриць в Україні діють державні інспектори з питань інтелектуальної власності [89].

Отже, діяльність із стимулювання інтелектуальної (інноваційної) діяльності, правової охорони та захисту інтелектуальної власності в Україні здійснюється великою кількістю органів державної влади. Інституційний механізм державного управління реалізується з урахуванням місця вітчизняної системи охорони та захисту інтелектуальної власності у відповідній міжнародній системі, що передбачає налагодження співробітництва з відповідними органами інших держав та міжнародними організаціями.

Водночас, велика кількість органів не завжди забезпечує належний розподіл повноважень між ними, а також не виключає можливість прогалин у регулюванні й стимулюванні інтелектуальної діяльності, правової охорони та захисту інтелектуальної власності, а також недоліків при виконанні ними відповідних повноважень. Без координації діяльності таких органів не може йтися про реалізацію єдиної державної політики в цій галузі. Лише зважені організаційні

відносини між вищеназваними органами забезпечують ефективність структурних зв'язків усередині системи державного управління інтелектуальною власністю.

Аналіз інституційного забезпечення державного управління інтелектуальною власністю дозволяє дійти висновку, що в цілому система державних органів є життєздатною та в змозі виконувати функції стимулювання інтелектуальної діяльності, правової охорони та захисту інтелектуальної власності, але забезпечення належного рівня їх здійснення в межах системи, що існує, є проблематичним через велику кількість неузгодженостей у функціонуванні органів державного управління.

Наразі найбільш проблемним залишається аспект захисту інтелектуальної власності через неможливість реформування існуючої судової системи. Зокрема, гальмування процесу початку функціонування Вищого суду з питань інтелектуальної власності, не дозволяє забезпечувати реалізацію прав суб'єктів інтелектуальної власності на їх захист та відновлення.

Крім того, загально-соціальні негативні прояви, такі як корупція, пасивність конкретних державних службовців у виконанні своїх посадових обов'язків, неналежне матеріальне забезпечення, недостатнє забезпечення галузі професіоналами та відповідними фахівцями, а також інші політичні та економічні чинники додатково ускладнюють процеси забезпечення належного рівня стимулювання інтелектуальної діяльності, правової охорони та захисту інтелектуальної власності.

2.3. Удосконалення механізмів державного управління інтелектуальною власністю в напрямі стимулювання інноваційної діяльності

Впровадження заходів, які забезпечать стимулювання інтелектуальної діяльності є основою підвищення ефективності державного управління у сфері інтелектуальної власності в цілому, оскільки інтелектуальна діяльність є передумовою створення об'єктів інтелектуальної власності, що в подальшому потребують правової охорони та можливості їх ефективного захисту.

Такі заходи повинні забезпечити спроможність ефективної реалізації державно-управлінської функції щодо стимулювання інтелектуальної діяльності. У свою чергу, це може стати можливим завдяки удосконаленню відповідних механізмів державного управління у сфері інтелектуальної власності, які безпосередньо мають вплив на провадження інтелектуальної діяльності.

Сфера інтелектуальної власності в Україні характеризується конкретно-історичними етапами розвитку (табл. 2.1.).

Станом на сьогодні так, як вважає Д. Слободянюк, необхідно враховувати попередні історичні етапи, що дозволить виявити відповідні прогалини у становленні механізмів державного управління щодо стимулювання інтелектуальної діяльності.

Таблиця 2.1.

Етапи розвитку державного управління інтелектуальною власністю в Україні

Період	Характерні особливості
I етап 1991 - 1994 рр.	У цей період було закладено найнеобхідніші законодавчі основи та створено базові організаційні структури щодо забезпечення правової охорони та захисту інтелектуальної власності.
II етап 1995 - 1999 рр.	Для цього етапу характерним є введення курсу на радикальні соціально-економічні реформи у державі й прийняттям ряду визначальних міжнародних зобов'язань, які включають заходи з імплементації міжнародних норм у галузі охорони прав інтелектуальної власності.
III етап 2000-2007 рр.	Відбулося завершення кризового етапу економічного розвитку країни і введення в дію стратегічних планів для переходу до інноваційної моделі розвитку. Це було спричинене підписанням «Програми інтеграції України до Європейського Союзу» у вересні 2000 року, активізацією політики стосовно вступу України до Світової організації торгівлі та тиском від США у цьому питанні
IV етап 2007-2010 рр.	Цей етап був досить насиченим на позитивні зміни, але повноцінно забезпечити стимулювання інтелектуальної (інноваційної) не вдалося. Головною подією цього етапу стало вступ України до СОТ.
V етап 2007-2010 рр.	Схвалення Верховною Радою України Рекомендацій парламентських слухань на тему: «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» повинно було стати відправною точкою в процесі створення умов провадження інтелектуальної (інноваційної) діяльності, однак подальших реальних кроків впровадження стратегічних напрямків в цьому питанні в цей період не відбулось.
VI етап 2007-2010 рр.	Закладення концептуальних основ для забезпечення стимулювання інтелектуальної (інноваційної) діяльності, але більшої уваги було приділено питанням правової охорони та захисту інтелектуальної власності, що було зумовлено євроінтеграційними процесами України та вимог міжнародних партнерів.

Джерело: складено автором за матеріалами [90, с. 326-336].

Нинішній стан державного управління у сфері інтелектуальної власності, який розпочався з 2020 року, слід вважати відправною точкою, а його кінцевою точкою має бути досягнення мети, а саме забезпечення передумов та умов активного провадження охорони прав інтелектуальної діяльності. Проміжними етапами у досягненні цієї мети є заходи, визначені як напрями удосконалення механізмів державного управління у цій сфері.

На сучасному етапі, як уже зазначалося, існує достатня кількість норм, котрі в цілому належним чином регулюють сферу інтелектуальної власності. Однак, поки що на першому місці стоїть приведення законодавства у відповідність до вимог міжнародних стандартів. Цей процес, здебільшого, проходить успішно, але правореалізація значно відстає від нього.

Проблематика інтелектуальної власності стоїть на порядку денному в Європейському Союзі, підтвердженням чого є постійний рух в частині політичних, правових, економічних та управлінських рішень як на рівні Європейського Союзу, так і його держав-членів, досвід яких може бути корисним для України. Важливу роль у розбудові стратегічних напрямів відіграє й діяльність Всесвітньої організації інтелектуальної власності в її настановах, аналітичній діяльності та експертному супроводженні.

Розбудова національної системи інтелектуальної власності напряму впливає на реалізацію прийнятих в останні роки стратегій інноваційного, цифрового, сталого розвитку, дорожніх карт реалізації стратегій сталого розвитку до 2030 року, дорожньої карти щодо входження в Європейський дослідницький простір тощо.

Узагальненням стратегічних напрямів у досліджуваній сфері стала розробка проєкту Національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності України на період 2020-2025 роки [91], яка була представлена 16 грудня 2019 року на парламентських слуханнях у Верховній Раді України. Включення в національну економіку та розбудову інноваційної системи комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності стало однією з її ключових ідей. Крім того, такі ідеї відповідають й положенням програми розбудови цифрової економіки та

суспільства у Східному партнерстві [92], розпочатій в Україні Європейським Союзом й націленій на розширення переваг Єдиного цифрового ринку Європейського Союзу для України та інших держав Східного партнерства з метою створення робочих місць, стимулювання економічного росту, покращення життя людей та допомоги бізнесу [93].

Проблеми низького рівня винахідництва в країні впливають на її економічний та інноваційний розвиток. Стратегічне бачення принципів управління інтелектуальною власністю, які реалізуються на рівні окремих суб'єктів господарювання, набувають можливостей застосовуватися по відношенню до всієї сфери на національному рівні. На сьогоднішній день на рівні розбудови політики державного управління в країні відсутній ефективний комплексний підхід до процесів інформаційного забезпечення розгляду заявок на отримання охоронних документів, експертизи, економічної оцінки вартості об'єктів інтелектуальної власності та їх використання. Саме тому переважна більшість стратегічних цілей та завдань спрямована на вирішення окремих аспектів сфери інтелектуальної власності, які не спроможні комплексно забезпечувати належний рівень винахідництва.

Найчастіше стратегія управління інтелектуальною власністю розглядається з точки зору діяльності підприємства. Однак сфера інтелектуальної власності має розглядатися в широкому розумінні, що дасть можливість для узагальнення спільних проблем не лише на рівні підприємств, але й для галузей економіки та державного управління.

Проаналізувавши зазначені проблеми управління інтелектуальною власністю, встановлено, що значна їх частина носить узагальнюючий характер для всієї сфери інтелектуальної власності. Тим більше, що дієві механізми державного управління інтелектуальною власністю однозначно сприяють використанню та подальшому розвитку економіки та інтелектуального капіталу.

Слід зазначити, що триваюча війна, погіршення фінансового становища суб'єктів господарської діяльності, руйнування усталених економічних зв'язків у

межах країни та з іноземними партнерами становлять серйозні виклики для всіх галузей економіки.

За результатами дослідження Advanter Group в умовах війни в Україні повністю припинили свою діяльність 54% підприємств, 25% – призупинили діяльність, 21% – провели релокацію (2% – повністю, 12% – частково, 7% – у процесі), 31% підприємств не встигли її провести [94].

У сучасних кризових умовах розробка діючих інновацій потребує державної підтримки. За результатами дослідження проведеного STARTUP VOICE, в умовах воєнного стану в Україні залишився 71% стартапів, 37,4% – потребують релокації, 41,1% – не мають заощаджень, щоб продовжувати працювати, 99% – потребують фінансової підтримки [95].

Суб'єктам господарювання, які відповідають ознакам суб'єктів інноваційної діяльності, доцільно запропонувати відповідні стимули та пільги економічного характеру, якими можуть бути цільове державне фінансування науково-технічних розробок, особливий режим оподаткування та пільгові кредити. Інноваційна діяльність за своєю природою є ризиковою, тому для збільшення мотивації суб'єктів господарювання потрібні додаткові стимули з боку держави.

Крім того, потрібно переглянути правила оподаткування доходу, який отримує правовласник у вигляді роялті. Для стимулювання розвитку ринку інтелектуальної власності, передання технологій у національному податковому законодавстві не передбачено жодних податкових пільг. Відповідно до Податкового кодексу України [56] роялті підлягає оподаткуванню податком на прибуток за ставкою 18%. Такі ж доходи із джерелом їх походження з України, отримані нерезидентом, оподатковуються за ставкою у розмірі 15%.

Зазначимо, що для заохочення інноваційної активності, створення нових високотехнологічних підприємств, відновлення національного виробництва у податковому законодавстві слід передбачити зменшення ставок оподаткування доходу, який буде отримувати такий суб'єкт-резидент прав на об'єкти інтелектуальної власності у вигляді роялті, щонайменше до розміру ставок таких податків для нерезидентів.

Крім того, війна в Україні спричинила сплеск розробок та технічних рішень, які спрямовані на вдосконалення існуючих зразків засобів захисту цивільного населення, озброєння та військової техніки тощо. Однак можливо констатувати, що такі розробники не намагаються отримати правову охорону на об'єкти інтелектуальної власності шляхом подання відповідних заявок. Така ситуація складається з наступних причин:

- 1) більшість заявників не володіють достатніми знаннями у сфері інтелектуальної власності для належного оформлення документів;
- 2) витрати, пов'язані із процедурою подання заявки та супроводом такої процедури патентним повіреним, перевищують поточні фінансові можливості заявника;
- 3) відсутність фізичних чи технічних можливостей для здійснення процедур з набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності, оскільки значна частина інноваторів та винахідників є військовослужбовцями або перебувають на тимчасово окупованих територіях.

Підготовка заявки та проведення процедур оформлення прав на об'єкти інтелектуальної власності розгляду, з метою отримання патенту чи свідоцтва, потребують відповідної кваліфікації в цій сфері та необхідних компетенцій. Більшість заявників вимушені звертатись до послуг патентних повірених для надання допомоги, але недостатньо забезпечені фінансово винахідники не мають такої можливості, що в свою чергу не сприяє забезпеченню належного рівня правової охорони інтелектуальної власності в Україні.

Найбільш прийнятним рішенням для винахідників та заявників в таких кризових умовах є впровадження програм по типу Pro Bono. Зокрема, в Україні Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій має відповідні завдання та цілі та забезпечує становлення інноваційної діяльності та формування інноваційної політики держави. Враховуючи це цілком логічним вбачається пропозиція створення в Українському національному офісі інтелектуальної власності та інновацій відповідних структурних підрозділів, які б займалися вирішенням питань реалізації програм підтримки інтелектуальної

(інноваційної) діяльності, а також залучення патентних повірених до допомоги заявникам, на погоджених умовах.

У світі спостерігається тенденція до впровадження патентних програм на умовах Pro Bono, які знаходять підтримки як з боку державної влади відповідних країн так і серед винахідників і заявників. Так, зокрема, у США 29 грудня 2022 року було підписано Закон про консолідовані асигнування, яким, серед іншого, встановлені вимоги до Патентного відомства США завершити дослідження патентних програм Pro Bono. Метою цього дослідження є оцінка та аналіз :

- 1) достатності патентних програм Pro Bono забезпечувати належний рівень обслуговування учасників;
- 2) достатності фінансуються програми;
- 3) стримуючих факторів для участі інноваторів та винахідників у програмах [96].

Проведення такого дослідження вказує на важливість інтелектуальної (інноваційної) діяльності для США. У Патентному відомстві США вважають, що підтримка та створення можливостей для інноваторів та винахідників позитивно впливають на економіку країни, оскільки завдяки такій діяльності ВВП приблизно зростає на один тріліон доларів США, створюються робочі місця та вирішуються світові проблеми. З метою створення відповідних умов Конгрес США доручив Патентному відомству США підтримати загальнонаціональну мережу незалежно керованих програм Pro Bono, які називаються Patent Pro Bono. Ця програма спрямована на надання безкоштовної юридичної допомоги для підготовки, подання та судового переслідування заявок інноваторів і винахідників з обмеженими фінансовими ресурсами. Отримати таку допомогу можливо через доступну по всій країні 21 регіональну незалежну некомерційну програму [96].

У Канаді інноватори та винахідники, що розглядають можливість комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності, можуть скористатися консультаціями та незалежними оцінками, які реалізуються в рамках програм, які підтримує Канада. Такі послуги в Канаді надаються Канадським центром промислових інновацій у рамках програми допомоги винахідникам. За 20 років

роботи цим центром була надана допомога інноваторам та винахідникам щодо більше ніж одинадцять тисяч винаходів. Програма допомоги винахідникам сприяє й малим підприємствам з обмеженими фінансовими ресурсами перетворювати свої інновації на комерційні активи. Ця програма поєднує обраних бенефіціарів з добровільними патентними повіреними, з метою безкоштовної допомоги у вирішенні їх патентних питань. Для реалізації вказаної програми створено глобальну мережу добровольців, що надають послуги на безоплатній основі у своїй країні та в обраних юрисдикціях щодо питань пов'язаних зі складанням патентів та судового переслідування [97].

Це перша глобальна програма, що має на меті підбір патентних повірених для винахідників і малих підприємств з обмеженими фінансовими можливостями в країнах, що розвиваються. Ці фахівці надають безоплатну правову допомогу з отримання винахідниками патентної охорони.

В Європі 10 грудня 2020 року, на віртуальній зустрічі Міжнародної федерації повірених у справах інтелектуальної власності та Офісу інтелектуальної власності Європейського Союзу була представлена Європейська програма Pro Voipo. Ця програма є частиною програми «Ідеї для бізнесу», фінансування якої здійснюється за рахунок грантів Європейського Союзу у розмірі двадцять мільйонів євро. Вона була створена, з метою допомогти європейським малим та середнім підприємствам Європейського Союзу отримати доступ до своїх прав на об'єкти інтелектуальної власності. В рамках цієї програми малі та середні підприємства можуть подати заявку на ваучери зі знижкою 50% на збори за реєстрацію товарного знака та промислового зразка, 75% на послуги попередньої експертизи об'єктів інтелектуальної власності, яка доступна в різних національних та регіональних патентних відомствах. Крім того вони мають право отримати безкоштовну персоналізовану підтримку інтелектуальної власності [98].

Щоб подати заявку на отримання такої допомоги малі та середні підприємства повинні відповідати наступним вимогам:

- 1) бути розташовані в Європейському Союзі;
- 2) мати штат не більше чим 250 співробітників

3) мати річний фінансовий оборот не більше п'ятидесяти мільйонів євро. можуть подати заявку на цю роботу pro bono.

Щоб отримати допомогу таке підприємство, яке відповідає вказаним критеріям, подає запит через онлайн-форму заявки на безоплатній основі. Згодом, опрацювавши відповідну інформацію, Офіс інтелектуальної власності Європейського Союзу надсилає електронною поштою список постачальників послуг на умовах Pro Bono [98].

Зауважимо, що ця програма в Європейському Союзі не обмежується конкретною галуззю інтелектуальною власністю, а охоплює практично всі аспекти та послуги у сфері інтелектуальної власності, зокрема, допомогу в поданні заявок на патенти, промислові зразки, торговельні марки, комерційну таємницю, доменні імена, авторське право, географічні зазначення походження товарів, сорти рослин, а також в питаннях ліцензування, правозастосування, передачі прав на об'єкти інтелектуальної власності, франчайзингу та будь-які інші питання та спори у цій сфері.

Зарубіжний досвід надання безоплатної допомоги інноваторам та винахідникам у сфері інтелектуальної власності, зокрема, патентних програм Pro Bono є дуже важливим та має бути впроваджений в Україні. Повномасштабна агресія Російської Федерації проти України, запровадження воєнного стану та необхідність розроблення стратегії повоєнного відновлення України, як ніколи вказують на необхідність терміново вирішувати це питання.

Чинне законодавство України потребує внесення змін і доповнень стимулюючими нормами, які забезпечать створення загальнонаціональної мережі незалежно керованих програм Pro Bono у сфері інтелектуальної власності, які будуть координуватися Українським національним офісом інтелектуальної власності та інновацій.

Крім того, програми Pro Bono у сфері інтелектуальної власності можуть забезпечувати належний доступ до судової системи та системи правової охорони інтелектуальної власності для тих інноваторів, винахідників, які не можуть собі

цього дозволити через скрутне фінансове становище. Такі клієнти програм Pro Vopo суттєво залежать від консультацій та юридичної підтримки.

В економічній політиці держави важливо орієнтуватися на створення необхідних умов для ефективного використання та комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності враховуючі приватні інтереси інноваторів, виробників конкурентоздатних товарів і послуг та інвесторів. Слушним у цьому випадку може бути взаємодія бізнесу та держави за принципом концесійних угод, державно-приватного партнерства, що передбачатиме залучення приватних ресурсів з метою реалізації цільових проєктів відновлення країни.

Також є важливим аналіз потреб держави у найбільш затребуваних на сьогодні розробках і нововведеннях з подальшим стимулюванням процесів їх створення. Фахівці прогнозують, що затребуваними у відновленні економіки будуть інноваційні стартапи у сфері кібербезпеки, оборони, будівництва і відновлення інфраструктури, медицини, аграрного сектору та зелених технологій.

Вищенаведене дає змогу констатувати, що роль інтелектуальної власності в умовах війни та відновлювальних процесах стане вирішальною для розвитку економіки та активності інноваторів. Посилюються і набувають нового значення удосконалення економічного та соціального механізмів державного управління інтелектуальною власністю. З огляду на це, державне управління повинно бути зорієнтоване на вдосконалення механізмів захисту інтересів інноваторів, державну підтримку суб'єктів інтелектуальної (інноваційної) діяльності, розвиток державно-приватного партнерства з метою ефективного використання інтелектуального потенціалу для відновлення України, що в свою чергу можливо досягти за рахунок реалізації вказаних заходів:

- 1) підтримка інноваційного середовища та інноваційної діяльності;
- 2) проведення політики зацікавлення національного заявника у патентуванні технологій, обладнання тощо;
- 3) максимальне скорочення строків розгляду заявок на отримання правової охорони об'єктів інтелектуальної власності та підвищення якості експертизи;
- 4) розробка інструментів підтримки інноваторів та бізнесу;

- 5) створення та впровадження Патентної програми Pro Bono,
- 6) впровадження податкових стимулів для суб'єктів інноваційної діяльності;
- 7) сприяння інноваційній діяльності у сфері національної безпеки та оборони в частині правової охорони об'єктів інтелектуальної власності, зокрема, на умовах;
- 8) розвиток державно-приватного партнерства у сфері інтелектуальної власності;
- 9) розбудова ефективної системи захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Вказані заходи повинні знайти своє відображення в Плані відновлення України, зокрема за напрямками «Розвиток й відновлення економіки» та «Повернення вимушено переміщених осіб та їх інтеграції в суспільно-економічне життя держави», що в свою чергу буде ефективними методами удосконалення політичного, економічного та соціального механізмів державного управління інтелектуальною власністю.

ВИСНОВКИ

1. На основі проведеного аналізу визначено, що інтелектуальна власність – це поняття, котре дає загальний опис технологій, винаходів, ідей, творів мистецтва і музики, а також літературу, які утворюються як нематеріальні одиниці на початковому етапі їх існування, але з часом набувають матеріальної цінності, як і будь-який інший продукт. Доведено, що основними складовими управління інтелектуальною власністю є: безпосередній розвиток інтелектуальної власності; організація та проведення аналізу ринку; захист особистих прав інтелектуальної власності; обмін об'єктами інтелектуальної власності. Загалом управління інтелектуальною власністю – це важлива діяльність, що має на меті забезпечення взаємодії, координації та узгодженості дій на різних рівнях із залученням різних елементів управління під час створення та реалізації об'єктів права інтелектуальної власності задля підвищення ефективності.

2. Встановлено роль держави в підтримці інновацій можна узагальнити до наступних аспектів: сприяння розвитку науки, включаючи прикладну галузь, і навчання наукових та науково-технічних кадрів (що виступає основним джерелом виникнення інновацій); більшість урядових відомств мають різноманітні програми з метою підвищення інтелектуальної активності підприємців; державні замовлення на проведення науково-дослідних робіт гарантують початковий поштовх до інтелектуальної діяльності, що у подальшому може широко використовуватись у економіці країни; фіскальні та інші регуляторні інструменти державного управління формують стимулюючий вплив зовнішнього середовища та визначають ефективність і потребу в інноваційних рішеннях в окремих організаціях; держава виконує роль посередника у створенні ефективної взаємодії між академічною і прикладною наукою, сприяє кооперації між промисловими корпораціями та університетами щодо виконання науково-дослідних робіт прикладного характеру. Обґрунтовано, що система державного управління спрямована на досягнення низки якісних та кількісних змін у сфері інтелектуальної власності та інтелектуальному потенціалі всього суспільства.

визначено критерії, котрі можна розглядати як базис для оцінювання ефективності управлінського впливу в рамках функціонування механізмів державного регулювання в сфері інтелектуальної власності, які включають показники, котрі можуть бути повністю вимірюваними: сукупний економічний вигідний ефект; загальні технічні рішення, захищені патентним правом; об'єм результатів інтелектуальної (інноваційної) діяльності; позиція країни у світовому та європейському рейтингах.

3. Механізми державного управління інтелектуальною власністю представляють собою засоби розв'язання суперечностей чи процесів у сфері державного управління, що використовуються для послідовної реалізації дій. Вони ґрунтуються на основоположних принципах, мають цільову орієнтацію і здійснюють функціональну діяльність, використовуючи відповідні норми і методи управління. Ці механізми використовуються на всіх етапах існування інтелектуального продукту. Правові, економічні та політичні механізми державного регулювання можуть мати вплив на об'єкт інтелектуальної власності значно раніше його створення, оскільки через них державою визначаються реальні передумови для забезпечення захисту, а також створюється загальне нормативно-правове середовище їхнього існування. Між особливостями механізмів державного управління в сфері інтелектуальної власності, таких як політичні, правові, інституційні, економічні та інші, які гарантують результативність інноваційної політики, можна виділити наступне: переважаючий вплив соціального фактору, а також недосконалість управління ризиками у цій сфері. Доведено, що вся сукупність механізмів державного управління, котрі реалізуються в сфері інтелектуальної власності мають розглядатись у їх інтеграції один з одним.

4. Встановлено, що нормативно-правове забезпечення державного управління інтелектуальною власністю є найбільш розвиненим компонентом серед інших забезпечуючих компонентів державного управління у цій сфері. Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що нормативно-правова база не є першопричиною проблем у сфері стимулювання інтелектуальної діяльності,

правової охорони та захисту інтелектуальної власності в Україні. Обґрунтовано, що законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти в цілому відповідають установленим міжнародним стандартам, а державна політика спрямована на покращення якості та повноти нормативно-правового забезпечення у сфері інтелектуальної власності, навіть у період дії воєнного стану в Україні, шляхом мінімізації впливу негативних факторів та наслідків дії воєнного стану на власників об'єктів інтелектуальної власності.

5. Проаналізовано інституційне забезпечення державного управління інтелектуальною власністю та виявлено велику кількість державних органів у сфері інтелектуальної власності, що відносяться до різних гілок державної влади, мають різне підпорядкування. Це пов'язано із багатоманітністю завдань, що виконують ці державні органи у межах реалізації державно-управлінських функцій стимулювання інтелектуальної діяльності, правової охорони та захисту інтелектуальної власності в Україні. Встановлено, що в цілому існуючі державні органи утворюють відповідну систему державного управління у цій сфері, яка в змозі виконувати функції стимулювання інтелектуальної діяльності, правової охорони та захисту інтелектуальної власності, але забезпечення належного рівня їх здійснення в межах системи, що існує, є проблематичним через опосередкованість їх діяльності, викликану низьким рівнем взаємозв'язків та недостатнім забезпеченням координації їх діяльності. Доведено, що запровадження дворівневої системи державного управління у сфері інтелектуальної власності в Україні є доцільним, оскільки дозволяє об'єднати експертів у межах єдиного органу – Національного органу інтелектуальної власності, котрий буде здійснювати експертизи всіх об'єктів інтелектуальної власності. Обґрунтовано, що з точки зору інституційного забезпечення державного управління інтелектуальною власністю найбільш проблемним залишається аспект захисту інтелектуальної власності через неможливість існуючої судової системи, зокрема, гальмування процесу початку функціонування Вищого суду з питань інтелектуальної власності, забезпечувати однаковість

застосування правових норм та реалізацію прав суб'єктів інтелектуальної власності на їх захист та відновлення.

б. Встановлено, що проблеми низького рівня винахідництва та провадження інтелектуальної (інноваційної) діяльності в Україні впливають на її економічний та інноваційний розвиток. Вказано, що впровадження заходів спрямованих на стимулювання інтелектуальної діяльності є основою підвищення ефективності державного управління у сфері інтелектуальної власності. Обґрунтовано, що на рівні розбудови державної політики у сфері інтелектуальної власності в Україні відсутній ефективний комплексний підхід до процесів надання правової охорони, експертизи, інформаційного забезпечення, економічної оцінки вартості та використання об'єктів інтелектуальної власності, що впливає на пасивність інноваторів. Вказано, що у сучасних кризових умовах перетворення інтелектуальних продуктів на реально діючі інновації потребує державної підтримки та створення Патентних програм Pro Bono. Інтелектуальна діяльність за своєю природою є ризиковою, тому для збільшення мотивації суб'єктів господарювання потрібні додаткові стимули з боку держави. Запропоновано передбачити відповідні пільги і стимули економічного характеру у вигляді пільгових кредитів, особливого режиму оподаткування, цільового державного фінансування науково-технічних розробок для суб'єктів господарювання, які відповідають ознакам суб'єктів інноваційної діяльності. Вказано, що держава у своїй економічній політиці повинна орієнтуватися на створення необхідних умов для ефективного використання і комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності з урахування приватних інтересів творців, інвесторів, виробників конкурентоздатних товарів і послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Якубенко О. В. Інтелектуальна власність: особливості предмета дослідження. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2010. № 3. С. 401-406.
2. Андріяш В. І. Поняття інтелектуальної власності. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2022. № 18. С. 994-1017. URL: <https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/view/327/295>
3. Кузьменко О. М. Інтелектуальна власність як фактор економічного зростання. *Водний транспорт*. 2013. № 2. С. 93-99.
4. Kateryna Teteruk, Nadiia Datsii, Evgen Kartashov, Ljudmyla Ivashova, Ganna Ortina Specificity of Forming Human Capital at It - Enterprises in Conditions of Concept Lifelong Learning. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering (IJITEE)*., Vol.-9 Is.-3, January 2020 Retrieval Number: C8183019320/2020©BEIESP P. 1379-1387 URL: <https://www.ijrte.org/wp-content/uploads/papers/v8i4/C8183019320.pdf> ISSN: 2278-3075 DOI: 10.35940/ijitee.C8183.019320 [Scopus].
5. Ромат Т.Є. Захист інтелектуальної власності як об'єкт державного управління. *Держава та регіони*. 2011. № 1. С. 106-109.
6. Commission Regulation (EC) No. 772/2004 of 27 April 2004 on the application of Article 81(3) of the Treaty to categories of technology transfer agreements. WIPO. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/6390>. (Дата звернення: 28.11.2023 р.)
7. International Association for the Protection of Intellectual Property. URL: <https://www.aippi.org>.
8. Рудь Н., Шевчук І. Інтелектуальний ресурс: сутність і значення «ноу-хау». *Наукові нотатки*. 2016. № 53. С. 144-151.
9. Матвеев П. С. Теоретико-правові аспекти охорони та захисту ноу-хау та комерційної таємниці як об'єктів права інтелектуальної власності при

інноваційному векторі розвитку економіки. *Європейські перспективи*. 2015. № 2. С. 99-106.

10. Когут Н. Д. Прогалини та аномалії в праві інтелектуальної власності. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 1. С. 208-212.

11. Дідук А. Порухення права на комерційну таємницю та ноу-хау. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. № 3. С. 39-46.

12. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності: Міжнародний документ від 14.07.1967. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_169.

13. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/632-2016-%D1%80..>

14. Цивільний кодекс України: Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

15 Штирбов О. М. Зміст поняття інтелектуальна власність у конституційному розрізі: досвід зарубіжних країн. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2023. №21. С. 741-751. URL: <https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/view/377>

16. Васильєва О. Інтелектуальна власність: визначення, структура та роль у сучасних економічних умовах. *Економіка і суспільство*. 2016. № 6. С. 53-57.

17. Вірченко В. В. Зміст та особливості управління об'єктами інтелектуальної власності на підприємстві. *Теоретичні та практичні питання економіки*. 2012. № 27 (1). С. 225-236.

18. Юрьєва О.І. Сучасні проблеми механізму державного управління інтелектуальною власністю в Україні. *Публічне управління та адміністрування в Україні*. 2018. Вип.3. С. 90-94.

19. Фесенко Н. Закордонний досвід забезпечення державою захисту інтелектуальної власності. *Актуальні проблеми державного управління*. 2016. № 2 (50). С. 1-5.

20. Чухно А. Інтелектуальна власність, її сутність та економічна роль // Інтелектуальна власність у науково-дослідних установах та вищих навчальних

зкладах: теоретичні та практичні аспекти управління та оцінки: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.. К.: „Прінт Сервіс”, 2011. С. 4-11.

21. Дунаєва В. В., Лісютін А. І. Особливості використання інтелектуальної власності в інноваційній сфері. *Менеджер*. 2016. № 3. С. 59-68.

22. Морозова Л., Слободянюк В., Олійник Б. Захист прав інтелектуальної власності в Україні та шляхи їх подолання. *Молодий вчений*. 2017. № 3 (43). С. 802-806.

23. Могилевська О. Ю., Братусь Г. А., Сідак І. В. Інтелектуальна власність як стратегічна складова бізнесу України. *Сучасні питання економіки і права*. 2020. № 1. С. 25-33.

24. Семенова В. Г. Складові системи управління інтелектуальною власністю підприємств. *Економіка: реалії часу: наук. журн*. 2015. № 3 (19). С. 159-165.

25. Коротюк О. В. До питання змісту понять «інтелектуальна власність» та «право інтелектуальної власності». *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. № 6. С. 125-138.

26. Шикова Л. Формування ефективного механізму управління інтелектуальною власністю. *Вісник Донецького національного університету. Серія В. Економіка і право*. 2015. № 1. С. 418-422.

27. Мішин Ю. Р., Паустовська Т. І. Інтелектуальна власність як складова інтелектуального капіталу в постіндустріальній економіці. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2016. № 21 (1). С. 20-23.

28. Кодинець А. О. Інтелектуальна власність та інформаційні відносини: теоретичні засади правового регулювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 8. С. 16-20.

29. Антонова Л.В., Івашова Л.М. Сутність прав інтелектуальної власності відповідно до положень Хартії основних прав Європейського Союзу. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2022. № 18: С. 1018-1039 URL:<https://pard.mk.ua/index.php/journal> DOI: 10.34132/pard2022.18.02.

30. Сцібан О. Я. Державне регулювання захисту прав інтелектуальної власності. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління*. 2012. № 4. С. 241-246.

31. The 2017 International Property Rights Index (IPRI). URL: <https://internationalpropertyrightsindex.org/>.

32. The 2019 International Property Rights Index (IPRI). URL: <https://internationalpropertyrightsindex.org/>.

33. The 2021 International Property Rights Index (IPRI). URL: <https://internationalpropertyrightsindex.org/>.

34. Global Innovation Index 2019. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2019.pdf.

35. Global Innovation Index 2023. URL: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2023-en-main-report-global-innovation-index-2023-16th-edition.pdf>.

36. Давимука С. Інтелектуальна власність в інноваційному розвитку економіки України: стан та прогностні оцінки. *Інтелектуальна власність: Науково-методичний журнал*. 2010. № 12. С. 31-38.

37. Васильєва О. І., Васильєва Н. В. Деякі аспекти державного управління об'єктами інтелектуальної власності. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 4. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1420>. URL: 10.32702/2307-2156-2019.4.2.

38. Бородата К. В., Коваль І. Ф. Суб'єкти прав інтелектуальної власності. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2020. № 2 (12). 2020. С. 157-161.

39. Лук'яненко О., Лук'яненко Л. Інтелектуальна власність у глобальній парадигмі економічного розвитку. *Ринок цінних паперів України*. 2014. № 11-12. С. 45-53.

40. Васильєв О. Інтелектуальна власність: визначення, структура та роль у сучасних економічних умовах. *Економіка і суспільство*. 2016. № 6. С. 53-57.

41. Дяченко Н. П. Публічне управління у сфері інтелектуальної діяльності в Україні: стан та перспективи. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2019. № 2. С. 151-161.

42. Вербовська Л. С., Василюшина Н. Є., Берлоус М. В. Інтелектуальна власність як об'єкт управління на підприємствах області. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2014. № 10 (1). С. 138-143.

43. Паладій М. В. Характеристика та складові сфери інтелектуальної власності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 14. С. 74-76.

44. Андріяш В.І. Пріоритети державного регулювання інтелектуальної власності в зарубіжних країнах: можливості для України. *Літопис Волині Всеукраїнський науковий часопис*. 2023. № 2. С. 340-346. URL: <http://litopys.volyn.ua/index.php/litopys/article/view/452/387>.

45. The World Intellectual Property Organization. URL: <https://www.wipo.int>.

46. Peter N. Income diversification and bank risk-taking: the moderating role of intellectual capital. 2022. URL: <https://doi.org/10.1080/23311975.2022.2149142>.

47. Миколайчук І. П., Сичова Н. В. Інтелектуальний капітал як основа розвитку компетенцій підприємства торгівлі. *Проблеми економіки*. 2018. № 2. С. 221-227.

48. Барладян О. С. Інтелектуальна власність як різноманітність практичних правових інструментів правоохоронних органів України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2016. № 20. С. 66-68.

49. Зінченко О. В., Матвеев П. С. Інтелектуальна власність в умовах інноваційної економіки. *Наше право*. 2016. № 2. С. 150-156.

50. Романюк І. Інтелектуальна власність: кримінально-правові аспекти дослідження. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки*. 2017. № 876. С. 284-289.

51. Череп О. Г., Кузнецова А. Є. Інтелектуальна власність та її вплив на конкурентоспроможність. *Економічний простір*. 2018. № 137. С. 180-189.

52. Дюндін В. Д. Інтелектуальна власність як головна складова інтелектуального потенціалу суспільства. *Ефективна економіка*. 2014. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_5_45.

53. Слободянюк Д. С. Деякі аспекти вдосконалення правового механізму державного управління в сфері інтелектуальної власності в Україні. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2022. № 15. С. 186-209. URL: <https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/view/291/246> URL: DOI: 10.34132/pard2022.15.09.

54. Господарський кодекс України: Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

55. Митний кодекс України: Кодекс України; Закон, Кодекс від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

56. Податковий кодекс України: Кодекс України; Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

57. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України; Закон, Кодекс від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

58. Кримінальний кодекс України: Кодекс України; Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

59. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21.04.1993 № 3116-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12>.

60. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 № 3687-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>.

61. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 № 3688-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>.

62. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 № 3689-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>.

63. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.

64. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав: Закон України від 15.05.2018 № 2415-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.

65. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.

66. Про культуру: Закон України від 14.12.2010 № 2778-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>.

67. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 № 2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.

68. Про розміри відрахувань до фондів творчих спілок України за використання творів літератури та мистецтва: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.1992 № 108 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108-92-%D0%BF>.

69. Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2003 № 72. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/72-2003-%D0%BF>.

70. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 № 236/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>.

71. Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів: Закон України від 05.11.1997 № 621/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621/97-%D0%B2%D1%80>.

72. Про правову охорону географічних зазначень: Закон України від 16.06.1999 № 752-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-14>.

73. Про наукову і науково-технічну експертизу: Закон України від 10.02.1995 № 51/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80>.

74. Про видавничу справу: Закон України від 05.06.1997 № 318/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/318/97-%D0%B2%D1%80>.

75. Про професійних творчих працівників та творчі спілки: Закон України від 07.10.1997 № 554/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554/97-%D0%B2%D1%80>.

76. Про кінематографію: Закон України від 13.01.1998 № 9/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/9/98-%D0%B2%D1%80>.

77. Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS Agreement). URL: https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/intel2_e.htm.

78. Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності під час дії воєнного стану, введеного у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України: Закон України від 01.04.2022 № 2174-ІХ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2174-20#Text>.

79. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності: Закон України від 20.03.2023 № 2974-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2974-20#Text>.

80. Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання: Постанова Верховної Ради України від 29.08.2019 № 19-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/19-20>.

81. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.

82. Про утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності: Указ Президента України від 29.09.2017 № 299/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/299/2017>.

83. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 № 2147-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19>.

84. Про внесення змін до деяких законів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності: Закон України від 16.06.2020 № 703-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703-20#Text>.

85. Про утворення Ради з питань інтелектуальної власності: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 № 90. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorenniya-radi-z-pitan-intelektualnoyi-vlasnosti>.

86. Статут Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності» від 04.02.2020. URL: <https://ukrpatent.org/atachs/statut-04022020.pdf>.

87. Деякі питання Національного органу інтелектуальної власності: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.10.2022 № 943-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/943-2022-%D1%80#Text>

88. Статут Державного організації «Українське агенство з авторських та суміжних прав» від 04.02.2020. URL: <https://uacr.org/wp-content/uploads/2019/04/Statut-Derzhavnoyi-organizatsiyi-Ukrayinske-agentstvo-z-avtorskih-ta-sumizhnih-prav-vid-18.03.2019.pdf>

89. Про затвердження Положення про державного інспектора з питань інтелектуальної власності Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.05.2002 № 674. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/674-2002-%D0%BF>.

90. Ємельянов В. М. Слободянюк Д. С. Проблеми становлення державного управління інтелектуальною власністю в Україні. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2018. № 2. С. 322-344. URL: <https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/view/89/68> URL: DOI: <https://doi.org/10.26693/pard2018.02.322>.

91. Проєкт Національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності України на період 2020-2025 роки / експертна група: Бутнік-Сіверський О. Б., Дорошенко О. Ф., Дубинський М. Й., Єгоров І. Ю., Капіца Ю. М., Кульчицький І. І., Моркляник Б. В., Хаустов В. К. та ін. ; модератор та науковий редактор д.ю.н. Орлюк О. П. / НОІВ, Київ, 2019. URL : <http://nipo.org.ua/activity/stvorennya-efektivnogo-navchalnogo-centru-u-sferi-in-telektualnoi-vlasnosti-iv>.

92. An official website of the European Union. Joint Communication: Eastern Partnership policy beyond 2020: Reinforcing Resilience - an Eastern Partnership that delivers for all. URL: <https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-home->

page/76166/jointcommunication-eastern-partnership-policy-beyond-2020-reinforcing-resilience-%E2%80%93-eastern_en.

93. An official website of the European Union. Joint Communication: Eastern Partnership: Commission proposes new policy objectives for beyond 2020. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_452.

94. Данилишин Б. Як держава може підтримати бізнес в умовах війни. *Економічна правда*. 2022. № 3. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/03/20/684363>.

95. Ucluster. Ukrainian Startup Fund. URL: <https://ucluster.org/blog/2022/06/usf-nadali-pratsjue-zadlja-zberezhennja-startap-ekosystemy/#:~:text=>

96. Study of the Patent Pro Bono Programs; Notice of Public Listening Sessions and Request for Comments. URL: <https://www.federalregister.gov/documents/2023/04/12/2023-07699/study-of-the-patent-pro-bono-programs-notice-of-public-listening-sessions-and-request-for-comments>

97. Astebro T., Bernhardt I. The Social Rate of Return to Canada's Inventor's Assistance Program. URL: <https://shs.hal.science/hal-00480038>.

98. Free personalised intellectual property support. URL: <https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/online-services/ip-support>.

ДОДАТКИ

Додаток А

CERTIFICATE OF PARTICIPATION	
SERIAL No 12/08/23	<u>Pismachenko Ilya</u>
	FOR PARTICIPATING INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE „CURRENT ISSUES OF SCIENCE, EDUCATION AND TECHNOLOGY IN MODERN CONDITIONS“
	TOTAL NUMBER OF ACADEMIC HOURS: 12 HOURS (0,4 CREDITS ECTS)
	DIRECTOR OF THE INTERNATIONAL CENTER OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES MIROSLAVA KOČIŠOVÁ
	
	MARCH 12, 2024 AARHUS, DENMARK

Додаток Б

Міністерства та відомства, що здійснюють державне регулювання охорони прав інтелектуальної власності

Відомство	Повноваження
Міністерство внутрішніх справ України	– центральний орган виконавчої влади України, діяльність якого спрямована на виявлення та припинення фактів порушення прав інтелектуальної власності
Міністерство охорони здоров'я України	– центральний орган виконавчої влади України, що здійснює формування державної політики в сфері захисту інтелектуальної власності та доступу до лікарських засобів
Міністерство культури України	– центральний орган виконавчої влади України, що відповідає за формування державної політики у сфері кінематографії, культури та мистецтв, охорони культурної спадщини, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей.
Міністерство освіти і науки України	– центральний орган виконавчої влади України, що хоч і не має прямих функцій в сфері інтелектуальної власності, але його діяльність спрямована на підвищення доступності якісної конкурентоспроможної освіти відповідно до вимог інноваційного сталого розвитку суспільства та економіки.
Міністерство закордонних справ України	– центральний орган виконавчої влади України, що відповідає за забезпечення проведення зовнішньополітичного курсу України, спрямованого на розвиток політичних, економічних, гуманітарних, правових, наукових та інших зв'язків з іноземними державами та міжнародними організаціями.
Міністерство фінансів України	– центральний орган виконавчої влади України, що здійснює важливу роль у функціонуванні системи інтелектуальної власності, зокрема у підтримці створення та використання об'єктів інтелектуальної власності через фінансові та податкові механізми
Міністерство юстиції України	– центральний орган виконавчої влади України, що проводить правову експертизу проєктів законів та нормативно-правових актів, що підлягають державній реєстрації, зокрема тих, що стосуються прав інтелектуальної власності, на відповідність законодавству України
Державна митна служба України	– центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, забезпечує захист прав інтелектуальної власності у процесі ЗЕД, недопущення переміщення через митний кордон України контрафактних товарів, ведення митного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності.
Антимонопольний комітет України	– державний орган зі спеціальним статусом, який забезпечує захист інтересів суб'єктів підприємництва від недобросовісної конкуренції, пов'язаної з неправомірним використанням об'єктів права інтелектуальної власності
Фонд державного майна України	– центральний орган виконавчої влади із спеціальним статусом, що реалізує державну політику у сфері оцінки майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності
Рада національної безпеки і оборони України	– координаційний орган з питань національної безпеки і оборони при Президентові України, що координує й здійснює поточний контроль за діяльністю органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони, зокрема в площині державної політики щодо захисту та розвитку сфери інтелектуальної власності.
Служба безпеки України	– державний орган спеціального призначення, що бере участь у розробленні та здійсненні заходів із забезпечення захисту державної таємниці, сприяння в збереженні комерційної таємниці, запобігання правопорушенням у сфері інтелектуальної власності.
Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів	– центральний орган виконавчої влади в Україні, який здійснює у межах своєї компетенції контроль за додержанням законодавства про рекламу

